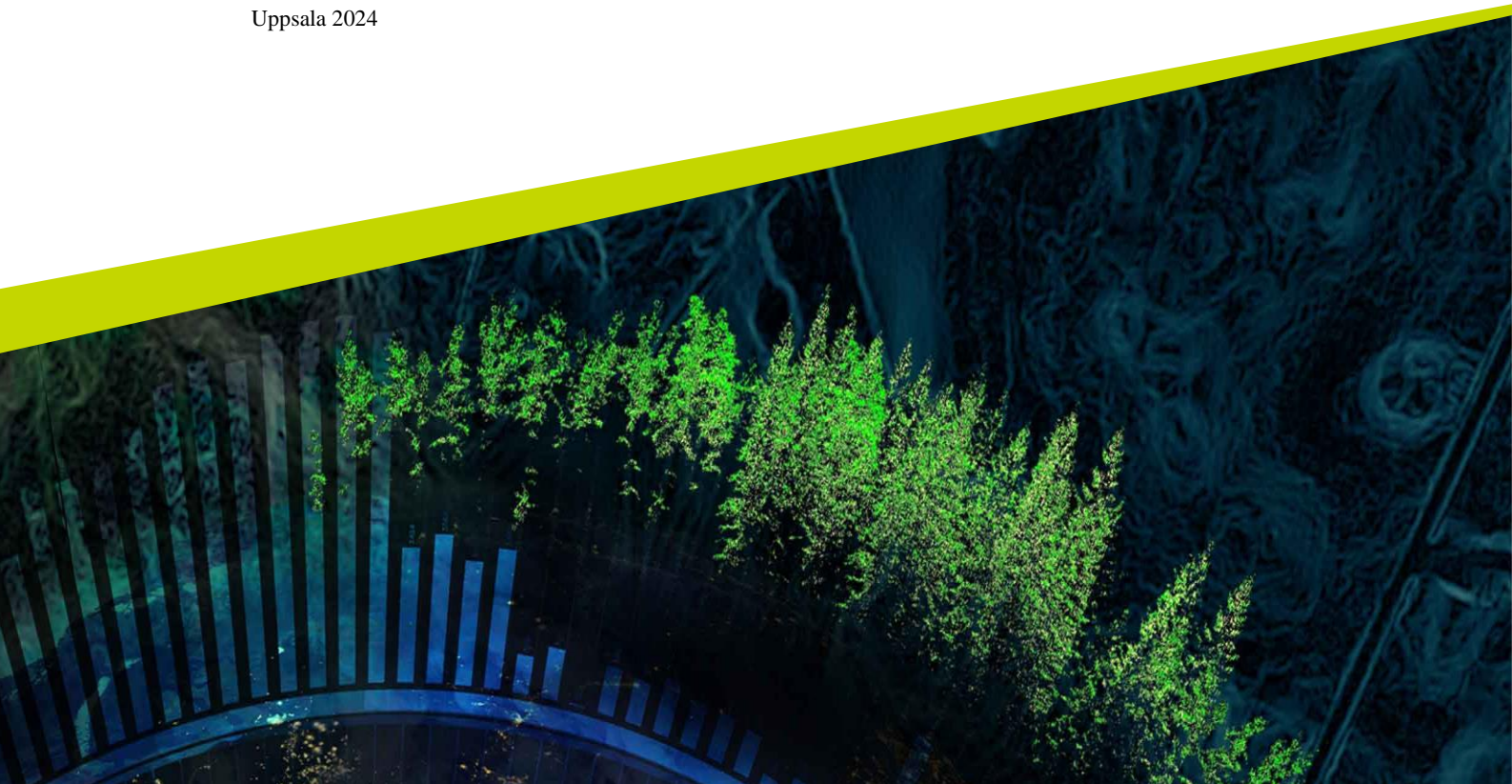

Hur mycket rådgivning anser djurskyddshandläggare att de får ge?

Elvira Wallander

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Etologi och djurskydd (kandidat)
Uppsala 2024

Hur mycket rådgivning anser djurskyddshandläggare att de får ge?

How much advice do the animal welfare officers think that they are allowed to give?

Elvira Wallander

Handledare: Lotta Berg, SLU, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Bitr. handledare: Frida Lundmark Hedman, SLU, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Examinator: Jenny Yngvesson, SLU, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i biologi, G2E
Kurskod: EX0867
Program/utbildning: Etologi och djurskydd (kandidat)
Kursansvarig inst.: Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2024

Nyckelord: djurskydd, djurvälfärd, djurskyddshandläggare, kontroller, djurägare, produktionsdjur, sällskapsdjur, rådgivning, förväntningar

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Innehållsförteckning

Tabellförteckning.....	5
Figurförteckning	6
1. Introduktion.....	9
1.1 Inledning.....	9
1.1.1 Offentlig djurskyddskontroll och lagstiftning	10
1.1.2 Länsstyrelsernas och djurskyddshandläggarnas arbete	10
1.1.3 Litteratursammanfattning kring uppfattningar om djurskyddskontroll	11
2. Syfte	14
2.1 Frågeställningar	14
3. Material och metod.....	15
3.1 Enkätundersökning	15
3.2 Utformning av enkät.....	15
3.3 Bearbetning av enkätsvar.....	17
4. Resultat.....	18
4.1 Inkomna enkätsvar.....	18
4.2 Respondenterna	18
4.2.1 Respondenternas synpunkter på rådgivning	20
4.3 Djurskyddshandläggarnas uppfattning av djurägares frågor som önskemål på rådgivning	23
4.4 Djurskyddshandläggarnas form av rådgivning till djurägare.....	24
4.5 Djurskyddshandläggarnas uppfattning av djurägares förväntan på rådgivning	26
5. Diskussion.....	31
5.1 Internt bortfall och antal enkätsvar	31
5.1.1 Synpunkter på rådgivning	31
5.2 Inom vilka områden får djurskyddshandläggarna frågor av djurägare, som de uppfattar som önskemål om rådgivning?.....	32
5.3 Hur gör djurskyddshandläggarna om de uppfattar frågor av djurägare som önskemål om rådgivning?.....	33
5.4 Upplever djurskyddshandläggarna att djurägare förväntar sig rådgivning i samband med en kontroll?.....	34
5.5 Studiens vetenskapliga och praktiska sammanhang	36

5.6	Studiens användbarhet och framtida forskning.....	37
5.7	Studien i förhållande till etik och hållbarhet.....	38
	5.7.1 Hållbarhetsaspekter	38
	5.7.2 Etiska aspekter.....	39
5.8	Metodens för- och nackdelar	39
5.9	Litteraturens för- och nackdelar.....	41
6.	Slutsats.....	42
	Populärvetenskaplig sammanfattning.....	43
	Tack	45
	Referenser.....	46
	Bilaga 1	49
	Bilaga 2	56

Tabellförteckning

Tabell 1. Anonyma fritextsvar från de som svarade på "Annat område [ett eller flera]" (n=9), på frågan om vilka områden djurskyddshandläggarna uppfattade önskemål om rådgivning vid frågor från djurägare.	23
Tabell 2. Anonyma frivilliga fritextsvar från de som svarade på "Berätta gärna varför" (n=15 av 22), på frågan om djurskyddshandläggarna uppfattar att de har haft en tendens till att ge mer eller mindre råd till djurägare av produktionsdjur eller av sällskapsdjur.	25
Tabell 3. Anonyma frivilliga fritextsvar från de som svarade på "Berätta gärna vad" (n=5 av 8), på frågan om vad för typ av rådgivning och i vilken grad djurskyddshandläggarna upplever att djurägare av produktionsdjur förväntar sig i samband med en kontroll.	28
Tabell 4. Anonyma frivilliga fritextsvar från de som svarade på "Berätta gärna vad" (n=2 av 8), på frågan om vad för typ av rådgivning och i vilken grad djurskyddshandläggarna upplever att djurägare av sällskapsdjur förväntar sig i samband med en kontroll.	29
Tabell 5. Anonyma frivilliga fritextsvar från de som svarade på "Berätta gärna varför" (n=8), på frågan om djurskyddshandläggarna upplever att djurägarnas förväntan på rådgivning i samband med en kontroll i övrigt försvårar handläggningen av ärendet.	30

Figurförteckning

Figur 1. Fördelning av kön på de djurskyddshandläggare som svarade på enkäten om hur mycket rådgivning de anser får ges (n=74).	18
Figur 2. Fördelning av hur länge de som svarade på enkäten har arbetat som djurskyddshandläggare (n=74).	19
Figur 3. Fördelning av vilken länsstyrelse de som svarade på enkäten arbetade på (n=74). Bokstäverna motsvarar inte de officiella länsbokstäverna.	19
Figur 4. Fördelning av vad för typ av djurhållningar de som svarade på enkäten kontrollerar i störst omfattning (n=74).....	20
Figur 5. Sammanställda svar på frågorna om djurskyddshandläggarna håller med om olika påståenden gällande vad för form av rådgivning som får ges till djurägare (n=74).....	22
Figur 6. Fördelning av vilka områden djurskyddshandläggarna uppfattade önskemål om rådgivning vid frågor från djurägare (n=74).	23
Figur 7. Sammanställda svar på frågorna om vad för form av rådgivning djurskyddshandläggarna tycker är lämpligast att ge till djurägare av produktionsdjur (n=74) och djurägare av sällskapsdjur (n=74), vid frågor från djurägarna som handläggarna uppfattar som önskemål om rådgivning.	24
Figur 8. Fördelning av om djurskyddshandläggarna uppfattar att de har haft en tendens till att ge mer eller mindre råd till djurägare av produktionsdjur eller av sällskapsdjur (n=74).	25
Figur 9. Sammanställda svar på frågorna om djurskyddshandläggarna upplever att djurägare av produktionsdjur (n=74) och djurägare av sällskapsdjur (n=74) förväntar sig någon form av rådgivning i samband med en kontroll.	27
Figur 10. Fördelning av vad för typ av rådgivning och i vilken grad djurskyddshandläggarna upplever att djurägare av produktionsdjur förväntar sig i samband med en kontroll (n=74).	27
Figur 11. Fördelning av vad för typ av rådgivning och i vilken grad djurskyddshandläggarna upplever att djurägare av sällskapsdjur förväntar sig i samband med en kontroll (n=74).	29

Figur 12. Fördelning av om djurskyddshandläggarna upplever att djurägarnas förväntan på rådgivning i samband med en kontroll i övrigt försvårar handläggningen av ärendet (n=74). 30

Abstract

Interest in animal welfare is increasing in Sweden and Europe. To ensure compliance with the Swedish animal welfare legislation, the County Administrative Boards (CABs) are carrying out official control at animal premises. Animal welfare can be a sensitive area of concern and the handling of animal welfare controls tends to get attention by animal owners. Animal owners' preconceived notions and expectations can lead to rumours, which may not always correspond with the reality. How animal welfare officers view advice and how they perceive animal owners' expectations can generally influence what form of advice they consider most suitable to give. The purpose of this study was to investigate the views of animal welfare officers on how much advice they think that they are allowed to give to animal owners in connection with an inspection, if it differs and why. The study also aimed to investigate if the animal welfare officers experience that animal owners expect advice, and in which areas the animal welfare officers perceive requests for advice based on questions from animal owners. Data was collected through a survey that was distributed by email to all animal welfare officers in Sweden. According to this study, it appears that the animal welfare officers agree that some form of advice may be given to animal owners. A large majority agreed that general and informed advice may be given, to owners of both production animals and of companion animals. General advice was defined as provide an explanation of what the legislation says and possibly give examples of how the legislation could be fulfilled. Informed advice was defined as provide guidance or suggestions referred to other knowledgeable businesses or information pages. The officers perceived the animal owners as expecting specific advice and seem to expect general advice and concrete suggestions. In the case of questions from the animal owners that the officers perceived as requests for advice, the areas were mostly about building, housing and permits/licenses. The results also show that the animal owners' expectations of advice risk to a small extent making the work more difficult through a less pleasant dialogue and extended handling time. Future studies should preferably focus on methods to increase the public's knowledge of the control authorities' animal welfare work, as well as methods to provide positive communication between animal owners and animal welfare officers.

Keywords: animal welfare, animal welfare officers, controls, animal owners, production animals, companion animals, advice, expectations

1. Introduktion

1.1 Inledning

Intresset från allmänheten ökar angående djurs välfärd och hur människan använder djuren (Byrd *et al.*, 2017; Wawrzyniak, 2023). Allmänhetens intresse kan påverka regeringen och andra beslutsfattare till att utföra förändringar, exempelvis genom publicering av händelser kopplat till djurskydd via media (Coleman, 2018). Däremot kan kunskapen som allmänheten har vara begränsad och grundar sig delvis på opinionsbildare och media (Coleman *et al.*, 2015 se Coleman *et al.*, 2022). För att allmänheten ska få en bredare och en mer korrekt kunskap behöver information från både negativa och positiva aspekter lyftas fram (Coleman, 2018). I Sverige och Europa kan det finnas förutfattade meningar om kontrollmyndigheternas hantering av djurskyddsärenden. Det kan leda till ryktesspridning som kanske inte alltid överensstämmer med verkligheten. En anledning till förutfattade meningar kan vara en oro och okunskap om kontrollmyndigheternas arbete och de befogenheter som de har.

I enlighet med djurskyddslagen (2018:1192), nedan förkortat DL, får länsstyrelserna fatta beslut som kan innebära att en djurägare inte längre får ha kvar sitt eller sina djur om lagstiftningen inte följs. För en lantbrukare kan dåligt djurskydd resultera i kostnader ekonomiskt eller till ett sämre förtroende på företagsnivå. Kontrollmyndigheter ska enligt 8 kap. 4 § DL ge rådgivning och information och på annat sätt hjälpa djurägare att uppfylla sina skyldigheter enligt lagen, föreskrifter och beslut. Det innebär inte att en kontrollmyndighet är ansvarig att åtgärda det som brister i djurhållningen, ansvaret ligger på djurägaren. Hur mycket råd man som djurskyddshandläggare därmed får ge har det länge pågått en del diskussioner kring, och i resultaten från en ännu opublicerad studie framkommer det att handläggarna har lite olika syn på detta (Lundmark Hedman *et al.*, opublicerad data).

Inledningsvis kommer den offentliga djurskyddskontrollen, länsstyrelsernas och djurskyddshandläggarnas arbete att redovisas nedan. Därefter följer en sammanfattning av litteraturen kring uppfattningar om djurskyddskontroll, hos både djurhållare och djurskyddskontrollanter.

1.1.1 Offentlig djurskyddskontroll och lagstiftning

Djurskyddslagen (2018:1192) beslutas av Sveriges riksdag och därtill finns djurskyddsförordningen (2019:66) som beslutas av regeringen (Jordbruksverket, 2023b). Vidare finns djurskyddsföreskrifter och allmänna råd som beslutas av Jordbruksverket (Jordbruksverket, 2023b). Djurskyddslagen (2018:1192) syftar till att säkra ett gott djurskydd och gynna en god djurvälstånd och respekt för djur (1 kap. 1 § DL).

Det finns en EU-förordning som ska tillämpas på offentlig kontroll för att säkerställa efterlevnaden av bestämmelserna kring djurskydd och djurhälsa. Det i enlighet med artikel 1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel¹, nedan förkortat EU:s kontrollförordning. EU:s kontrollförordning berör de grundläggande bestämmelserna. Den offentliga djurskyddskontrollen i Sverige ska även ske på det sätt som beskrivs i Statens jordbruksverks föreskrifter om offentlig kontroll på djurskyddsområdet (SJVFS 2022:13), saknr L44, nedan förkortat L44.

1.1.2 Länsstyrelsernas och djurskyddshandläggarnas arbete

Jordbruksverket är den centrala behöriga myndigheten som har det överordnade ansvaret för lagstiftningen på djurskyddsområdet (Jordbruksverket, 2023b). I djurskyddsförordningen (2019:66), nedan förkortat DF, framgår det att Jordbruksverket ska ge vägledning, stöd och råd till de kontrollmyndigheter som Jordbruksverket samordnar (8 kap. 10 § DF). Länsstyrelserna är de regionala myndigheterna (Jordbruksverket, 2023b), och är de kontrollmyndigheter som utför de offentliga djurskyddskontrollerna (8 kap. 1 § DL). Det framgår även i DL vad för befogenheter och uppgifter länsstyrelserna har i samband med en offentlig djurskyddskontroll. Enligt 8 kap. 11 § i DF ska Jordbruksverket, länsstyrelserna och Livsmedelsverket samverka i ett så kallat råd som benämns Rådet för djurskyddskontroll. Rådets uppgift är att arbeta för att utveckla djurskyddskontrollen till att bli

¹ EUT L95, 7.4.2017, s. 1–142, Celex 32017R0625

mer effektiv, likvärdig och rättssäker (8 kap. 11 § DF). Rådet har tagit fram en nationell målbild, där en av de mest grundläggande indikatorerna är att minst lika många rutinkontroller som klagomålskontroller ska utföras (Jordbruksverket, 2023a). Länsstyrelserna ska dessutom riskklassificera sina kontrollobjekt och använda riskklassificeringen som grund för de offentliga djurskyddskontrollerna (12 § L44). Riskklassificeringen är en bedömning av risken för djurskyddsbrister hos ett kontrollobjekt baserat på typ av verksamhet, antal djur, djurslag, tidigare kontrollresultat samt tid som passerat från senaste kontrolltillfället (4 § L44).

Rutinkontroller kallas även för planerade kontroller, och kan och bör föränmälas om det inte finns skäl att anta att det finns brister i djurhållningen, och föränmälan bör inte göras tidigare än 24 timmar innan (Jordbruksverket, 2022). Klagomålskontroller är en kontroll som utförs efter att länsstyrelsen fått information från allmänhet, veterinär eller på annat sätt (Jordbruksverket, 2022). Kontrollen utförs då det finns skäl att anta att djurskyddslagstiftningen eller beslut fattade med stöd av lagstiftningen inte följs, och en föränmälan anses i dessa fall inte vara lämpligt då det skulle kunna göra det enklare att dölja bristerna (Jordbruksverket, 2022). Den som får en kontroll har skyldigheter till en kontrollmyndighet att lämna uppgifter om sin djurhållning (8 kap. 6 a § DL). Efter en utförd djurskyddskontroll skrivs en kontrollrapport som innehåller bland annat kontrollmyndighetens bedömning och de åtgärder som avses behöver vidtas (10 § L44).

En kontrollmyndighet får besluta om de förelägganden som behövs för efterlevnaden av lagen, föreskrifter och beslut (8 kap. 9 § DL). Länsstyrelsen kan även besluta om djurförbud (9 kap. 1 § DL), eller besluta om att omhänderta ett djur (9 kap. 5 § DL). En myndighet ska vara saklig och opartisk enligt 5 § i förvaltningslagen (2017:900), och enligt artikel 5 i EU:s kontrollförordning ska den offentliga kontrollen ske opartiskt och enhetligt och utan att det föreligger några intressekonflikter. I tillägg till de formella regelverk och riktlinjer som djurskyddshandläggarna behöver följa, har de en annan viktig aspekt att hantera inom arbetet. Det är att ha en bra kommunikation och dialog med både djurägare och andra människor.

1.1.3 Litteratursammanfattning kring uppfattningar om djurskyddskontroll

Det finns veterligen ännu ingen svensk vetenskapligt publicerad studie, som har undersökt djurskyddshandläggarnas uppfattning om rådgivning och hur dialogen med djurägarna hanteras. Däremot finns det tre utländska studier som har undersökt djurhållares uppfattning om djurskyddskontroller och de

riktade in sig på djurhållare av produktionsdjur (Anneberg *et al.*, 2012; Väärökkälä *et al.*, 2018; Veissier *et al.*, 2021). Veissier *et al.* (2021) riktade även in sig på djurskyddskontrollanternas uppfattning om att utföra djurskyddskontrollen. Två ytterligare studier, från Sverige, undersökte djurhållares uppfattning om den offentliga djurskyddskontrollen av länsstyrelsen och de privata djurskyddskontrollernas medlemmars anläggningar (Lundmark Hedman *et al.*, 2022a, 2022b). Lundmark Hedman *et al.* (2022a) riktade in sig på mjölkbönder och de privata kontrollerna av Arla samt KRAV. Lundmark Hedman *et al.* (2022b) riktade in sig på travhästränare och den privata kontrollen av Svenska Travförbundet. Studierna kom fram till att djurhållarna och travhästränarna generellt förstod behovet av kontrollerna och nödvändigheten av dessa (Anneberg *et al.*, 2012; Väärökkälä *et al.*, 2018; Veissier *et al.*, 2021; Lundmark Hedman *et al.*, 2022a, 2022b).

Lundmark Hedman *et al.* (2022a) påpekade att svenska mjölkbönder upplevde en känsla av oro och osäkerhet till kontrollerna på grund av eventuella ekonomiska kostnader, djurskyddshandläggarens sätt att uppträda, kontrollresultatet och känslan av maktlöshet. Anneberg *et al.* (2012) kom fram till att vissa danska djurhållare upplevde en känsla av osäkerhet när handläggarna anlände, och att djurhållarna generellt ansåg kontrollerna vara orättvisa. Även de travhästränare som hade upplevt kontrollerna som orättvisa, tenderade till att ha en negativare uppfattning om djurskyddskontroller (Lundmark Hedman *et al.*, 2022b). En del finska djurhållare ansåg att kontrollerna utgjorde en kränkning av deras rättigheter (Väärökkälä *et al.*, 2018). Förklaringarna till varför djurhållarna fann kontrollerna kränkande omfattade fyra faktorer såsom att kontrollerna var oanmälda, otydliga kontrollrapporter, dåliga beskrivningar av processen kring överklagande eller att djurhållarna inte förstod meningen med kontrollen (Väärökkälä *et al.*, 2018). Om en skriftlig kontrollrapport innehöll brister som inte hade kommunicerats under kontrollen uppfattades kontrollen som mer negativ av travhästränarna och mjölkbönderna (Lundmark Hedman *et al.*, 2022a, 2022b).

Veissier *et al.* (2021) konstaterade att det sätt på vilket en handläggare utför kontrollen påverkar hur djurhållaren uppfattar den. Exempelvis upplevde vissa franska djurhållare kontrollerna som tidskrävande, byråkratiska och irrelevanta medan andra upplevde dem som legitima, relevanta och att det har förbättrats med tiden (Veissier *et al.*, 2021). Däremot kan djurhållare som har svårt att följa lagstiftningen ha en benägenhet till en mer negativ inställning till kontrollen och dialogen kan bli ansträngd (Veissier *et al.*, 2021).

Anneberg *et al.* (2012) konstaterade att kontrollen påverkas stort av dialogen mellan djurhållare och handläggare. Trots att handläggarna har en viktig roll vid kommunikationen av resultaten från kontrollen och lagstiftningen, finns det handläggare som tvivlar på att det ger positiva effekter (Veissier *et al.*, 2021). Lundmark Hedman *et al.* (2022a, 2022b) fann att hur en handläggare uppfattades får en stor betydelse för hur kontrollen upplevs, och egenskaper som kunskap, beteende, lyhördhet och agerande lyftes fram.

Lundmark Hedman *et al.* (2022b) påpekade att travhästtränarna var mer positivt inställda till den privata kontrollen än till den offentliga, vilket kunde bero på att tränarna själva frivilligt hade valt att vara medlemmar i Svensk Travsport. Det kunde även bero på att de flesta tränarna vid något tillfälle hade haft en privat kontroll, medan hälften aldrig hade haft en offentlig kontroll (Lundmark Hedman *et al.*, 2022b). En ytterligare anledning kan vara att den privata kontrollen är mer specialiserad inom området, än den offentliga som dessutom utförs på olika typer av djurbranscher (Lundmark Hedman *et al.*, 2022b). Lundmark Hedman *et al.* (2022b) påpekade också att tränare i mindre utsträckning mottog råd från handläggarna av den offentliga kontrollen än vad de fick från den privata. Därutöver uppfattade tränarna att den offentliga kontrollens identifierade brister var dyrare att åtgärda (Lundmark Hedman *et al.*, 2022b).

Lundmark Hedman *et al.* (2022a) poängterade att mjölkbönderna var mer positivt inställda till den privata kontrollen av KRAV än Arla, vilket kunde bero på mjölkböndernas upplevda känslor och osäkerhet till att Arla och dess rutiner samt kontrollsystem genomförde större förändringar år 2020. Lundmark Hedman *et al.* (2022a) lyfte fram att en anledning till den positiva inställningen till KRAV kan bero på att vilket KRAV-mjölkbönderna konstaterade, de handläggarna hittar väldigt få brister. En anledning varför Arla-mjölkbönderna fortsatte vara medlemmar var på grund av att Arla kräver det av bönderna som levererar mjölk till Arla (Lundmark Hedman *et al.*, 2022a). Lundmark Hedman *et al.* (2022a) påpekade också, genom jämförelse med sitt andra arbete (2022b), att mjölkbönderna generellt hade en negativare inställning till den offentliga kontrollen än travhästtränarna. Lundmark Hedman *et al.* (2022a) poängterade att hälften av mjölkbönderna inte fick några råd från handläggare inom den offentliga kontrollen. Slutligen indikerade Lundmark Hedman *et al.* (2022a, 2022b) att travhästtränarna och vissa mjölkbönder inte har speciellt bra koll på skillnaden och likheterna mellan de privata och offentliga kontrollerna, varför förväntningar och förutfattade meningar kan då påverka deras upplevelse.

2. Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka vad olika djurskyddshandläggare, från olika län, har för syn på hur mycket rådgivning de får ge till djurägarna i samband med en kontroll, om det skiljer sig och i sådana fall varför.

2.1 Frågeställningar

Frågeställningarna som studien kommer utgå från är:

- Upplever djurskyddshandläggare att djurägare förväntar sig rådgivning i samband med en kontroll?
- Inom vilka områden får djurskyddshandläggare frågor av djurägare, som de uppfattar som önskemål om rådgivning?
- Hur gör djurskyddshandläggarna om de uppfattar frågor av djurägare som önskemål om rådgivning?

3. Material och metod

3.1 Enkätundersökning

Till grund för arbetet låg en enkätundersökning (se bilaga 1). Enkätens målgrupp var samtliga djurskyddshandläggare på länsstyrelserna i Sverige. Enkäten fanns tillgänglig via Netigate, en webbaserad enkätgenerator genom SLU med möjlighet att utforma en enkät för undersökningar och samla in data. Ett dokument tillhandahölls av biträdande handledare, vilket bestod av en lista med e-postadresser till djurskyddshandläggare. Listan var två år gammal och omfattade 264 djurskyddshandläggare. När enkäten skickades ut, via Netigates e-postutskick, klistrades e-postadresserna först in. En enkätpåminnelse skickades ut datumet 2024-04-22. E-postutskicket bestod av en kort informationstext kring studiens syfte, vem enkäten var riktad till, uppskattad tidsåtgång för besvarande av frågorna, hur enkätsvaren behandlades, en uppmaning om att vidarebefordra enkätstudien till andra djurskyddshandläggare som inte hade fått enkäten, samt förtydligande om att enkätens villkor och samtycke befann sig på första enkätsidan. Enkäten var tillgänglig mellan 2024-04-08 och 2024-04-26.

3.2 Utformning av enkät

Enkäten utformades i undersökningsplattformen Netigate. Den inleddes med en samtyckesblankett på cirka en sida, där det informerades om samtycke och information för deltagande och personuppgiftsbehandling i studentarbete vid SLU. Det framgick information om vad för personuppgifter som samlades in, villkor gällande personuppgiftshantering, länkar med mer information och för synpunkter, klagomål eller ytterligare läsning hänvisades deltagarna till andra länkar (se bilaga 2). Det informerades även om att samtycke till villkoren var frivilligt och det endast gick att komma vidare till enkätfrågorna om villkoren accepterades. För eventuella frågor kring enkäten hänvisades deltagarna till författarens student-e-postadress.

Enkätfrågorna handlade huvudsakligen om djurskyddshandläggarnas synpunkter gällande rådgivning, hur de hanterar det och hur de uppfattar djurägares förväntan på rådgivning i samband med en kontroll. Frågorna formulerades i samråd med både huvudhandledare och biträdande handledare. Frågorna som syftade till att undersöka om djurskyddshandläggares synpunkter kring olika rådgivningsformer, valdes utifrån handledares synpunkter och egen erfarenhet från praktik som djurskyddshandläggare. Innan enkäten offentliggjordes skickades den till tre personer som fick bidra med synpunkter, de tre personerna var mina två handledare och en annan person på Sveriges Lantbruksuniversitet. Därefter omformulerades några frågor för att undvika missförstånd. Därtill testgenomfördes enkäten i ett flertal omgångar för att upptäcka felaktigheter och tidsåtgången att genomföra den.

Först ställdes frågor om djurskyddshandläggaren som kön, antal tjänstgöringsår, arbetsplats (för att kunna veta den geografiska spridningen av enkätsvaren) och vilken typ av djurhållning som de kontrollerat i störst omfattning. Sedan ställdes en fråga där respondenterna i fritext fick definiera sin uppfattning om rådgivning. Därefter fick de svara på frågor kring olika påståenden, gällande olika former av rådgivning som kan ges till djurägare. Sedan ställdes en fråga där respondenterna fick ange inom vilka områden de uppfattat önskemål om rådgivning vid frågor från djurägare. Det följdes av frågor om vilken typ av råd de ansett är lämpligast att ge till djurägare av produktionsdjur och av sällskapsdjur. Därtill fick respondenterna en annan fråga, där de skulle ange om de tenderat att ge mer eller mindre råd beroende på om djurägaren har produktionsdjur eller sällskapsdjur. Respondenterna fick dessutom svara på frågor om ifall de upplevt att djurägare till produktionsdjur och till sällskapsdjur förväntar sig rådgivning. Sedan ställdes en fråga där de fick svara på om de har upplevt att djurägarnas förväntan på råd påverkar handläggningen. Slutligen fanns det en fråga med fritextsvar där det gavs möjlighet att lämna vidare synpunkter om rådgivning. Enkäten avslutades med ett tack för deltagandet.

Enkäten innehöll 20 frågor och 19 av dessa var obligatoriska att svara på. I en fråga fanns det möjlighet att svara i fritext under ”*Annat område [ett eller flera]*” och i två andra frågor ”*Annat alternativ [ett eller flera]*”. Därefter fanns det två andra frågor med möjlighet att frivilligt svara i fritext under ”*Berätta gärna varför*” och i två andra frågor ”*Berätta gärna vad*”. Den sista frågan var frivillig. Övriga frågor gick bara att svara med de alternativ som framfördes. I enkäten fanns det även en definition på de olika rådgivningsformerna, vilket var följande:

- Generell rådgivning [ge förklaring till vad lagstiftningen avser och eventuellt ge exempel på hur lagstiftningen skulle kunna uppfyllas].
- Konkreta förslag [ge konkreta förslag på vad som kan göras för att lagstiftningen ska efterlevas på just den specifika platsen].
- Informerad rådgivning [ge vägledning eller förslag som hänvisas till annan kunnig verksamhet eller informationssidor].
- Besvara frågor [ge vägledning, förslag eller exempel till frågor som handlar om områden utanför lagstiftningen].

Vidare detaljer och de fullständiga enkätfrågorna finns att se i Bilaga 1.

3.3 Bearbetning av enkätsvar

Efter det att tiden för undersökningen gått ut sammanställdes enkätsvaren i en rapport i Netigate. Enkätsvaren från de respondenter som inte slutförde hela enkäten filterades bort. Rapporten exporterades från Netigate som en PDF-fil. Resultaten visades i form av inkluderade anonyma fritextsvar, tabeller och diagram, både i antal svar samt andelen i procent, och data analyserades utifrån dessa. Rapporten exporterades även från Netigate till Microsoft Excel där resultaten bearbetades innan de överfördes till Microsoft Word, där samtliga delar av arbetet skrevs. De anonyma fritextsvaren lästes igenom flera gånger och delades därefter in i kategorier med olika teman. Det för att få en överblick av respondenternas synpunkter.

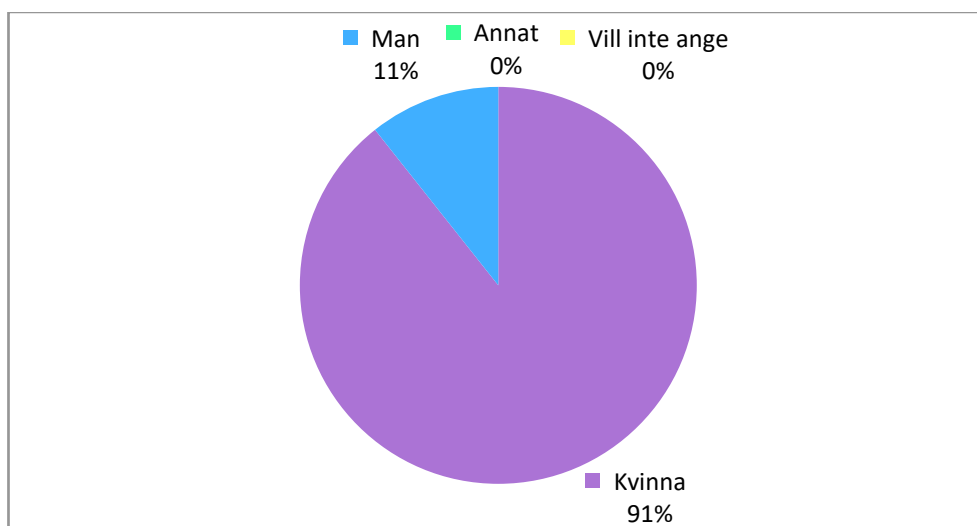
4. Resultat

4.1 Inkomna enkätsvar

Totalt 74 djurskyddshandläggare lämnade in kompletta svar, vilket gav en svarsfrekvens på 35 %. Enkätutskicket levererades till 80 % av de 264 e-postadresserna. Totalt 15 djurskyddshandläggare påbörjade enkäten utan att slutföra den. Var i enkäten respondenterna slutade svara varierade, störst andel slutade dock på fråga 4. De procentandelar som anges nedan är ungefärliga då de avrundades till närmaste heltal.

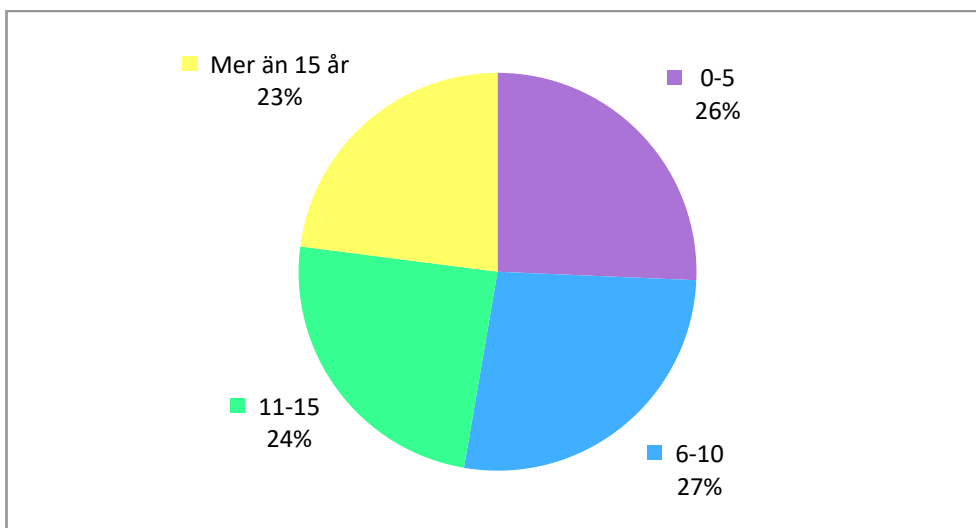
4.2 Respondenterna

Majoriteten (91 %) av de djurskyddshandläggare som svarade på enkäten var kvinnor, och några var män (fig. 1).

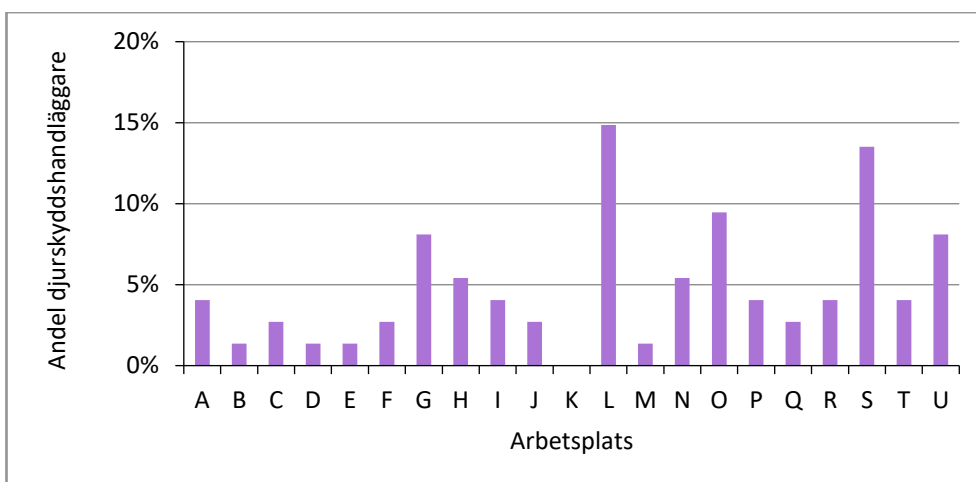
Figur 1. Fördelning av kön på de djurskyddshandläggare som svarade på enkäten om hur mycket rådgivning de anser får ges (n=74).

Av de svarande hade flest arbetat som djurskyddshandläggare i 6 - 10 år, tätt följt av 0 - 5, 11 – 15, samt mer än 15 år (fig. 2).

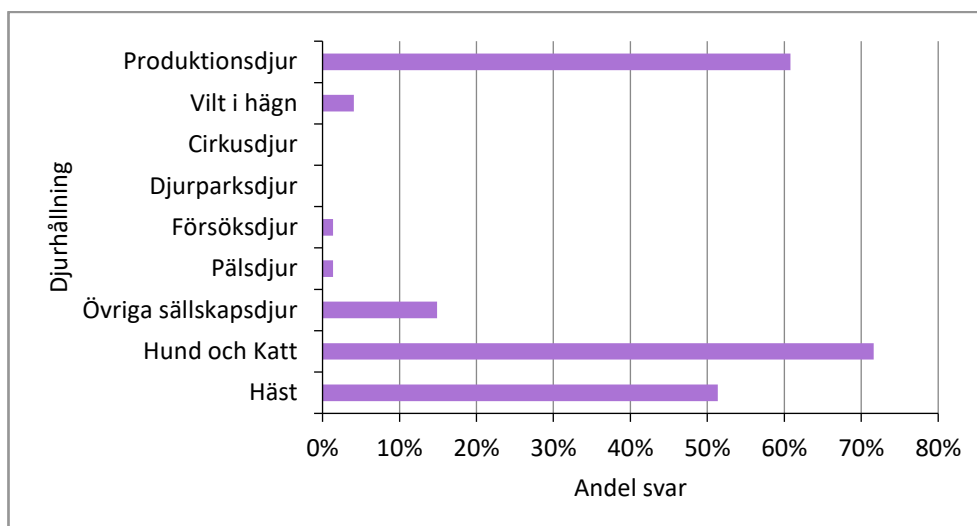
Figur 2. Fördelning av hur länge de som svarade på enkäten har arbetat som djurskyddshandläggare (n=74).

Sedan ombads handläggarna svara på vilken arbetsplats de arbetade på (fig. 3). Bokstäverna anger de anonymiserade länsstyrelserna. Enkätsvaren kom från samtliga län utom ett.

Figur 3. Fördelning av vilken länsstyrelse de som svarade på enkäten arbetade på (n=74). Bokstäverna motsvarar inte de officiella länsbokstäverna.

Därefter ombads handläggarna svara på vilka två typer av djurhållningar som de kontrollerar i störst omfattning (fig. 4). Av de svarande kontrollerar flest hund och katt samt produktionsdjur.

Figur 4. Fördelning av vad för typ av djurhållningar de som svarade på enkäten kontrollerar i störst omfattning (n=74).

4.2.1 Respondenternas synpunkter på rådgivning

Djurskyddshandläggarna fick i fritext definiera sin uppfattning om rådgivning. Det förekom att handläggare angav det som att ge förslag, exempel, tips eller råd på hur djurägare kan göra. Det förekom även att handläggare angav det som att ge information som kontaktvägar eller information som kan vara till hjälp. Det förekom också att handläggare definierade det som att besvara djurägares frågor eller ge vägledning. En av de svarande skrev

*”Att ge generell information och upplysa djurhållaren om vad lagen kräver utan att ge tips på produkter, tjänster eller företag som kan ge mer detaljerad information och/eller lösningar. **DETTA ÄR VÄL RÅDGIVNING UR ETT MYNDIGHETSPERSPEKTIV.** Det blir inte korrekt om den som rådgiver också är den som ska göra tillsyn över objektet. Men ur ett icke-myndighetsperspektiv så kan det absolut innefatta vilka produkter man har sett fungerar, vilka firmor som vanligtvis uppfyller regelverkens krav och hur saker ska utföras för att det har fungerat i tidigare fall.”* (Handläggare A, 2024-04-12).

En annan skrev

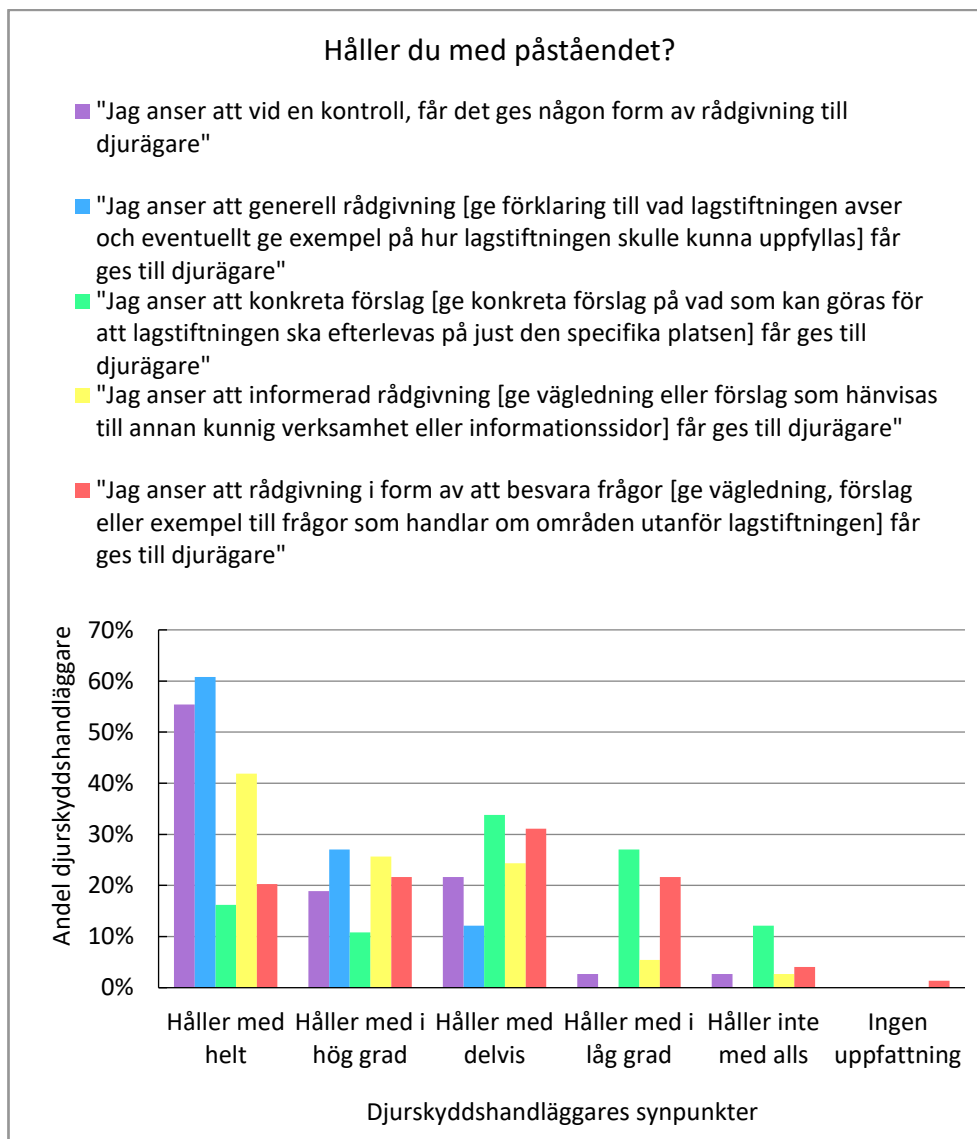
”Svår fråga, har inte tänkt jättemycket på det. Om det gäller i jobbet handlar det mestadels om att ge information om lagstiftning och det som ofta går att hitta i vägledning, såsom motiveringar till lagstiftning och vetenskapliga

studier om både djurhållningsformer och djurs behov.” (Handläggare B, 2024-04-22).

Ytterligare en handläggare skrev

”Rådgivning är för mig att ge tips, råd och vägledning i en fråga. Som jag ser det så är alla de tre orden något som jag själv, med min samlade kunskap och erfarenhet, tycker och tänker om en specifik sak. Rådgivning är för mig något som inte är rent sakligt och neutralt, utan till stor del färgat av vad jag har tidigare sett och lärt mig om saken. När du jobbar som djurskyddshandläggare så har du ett arbete som innebär tillsyn av djurhållningar. För att kunna vara opartisk och se på förhållandena i en djurhållning på ett neutralt sätt så är det inte lämpligt att även ha en rådgivande roll. Vi kan hänvisa till vad som står i lagstiftningen och lite hur vi kan tolka paragraferna, men vi kan inte tala om eller ge råd om hur en djurhållare ska göra.” (Handläggare C, 2024-04-08).

Därefter ombads djurskyddshandläggarna svara på fem påståenden, om olika former av rådgivning som kan ges till djurägare. Frågorna sammanställdes i ett gemensamt diagram (fig. 5). Sammanställningen visar på vissa skillnader i handläggarnas uppfattningar. De flesta handläggare instämde helt med att någon form av rådgivning får ges till djurägare vid en kontroll, och att generell samt informerad rådgivning får ges. På konkreta förslag och besvara frågor var handläggarna splittrade.

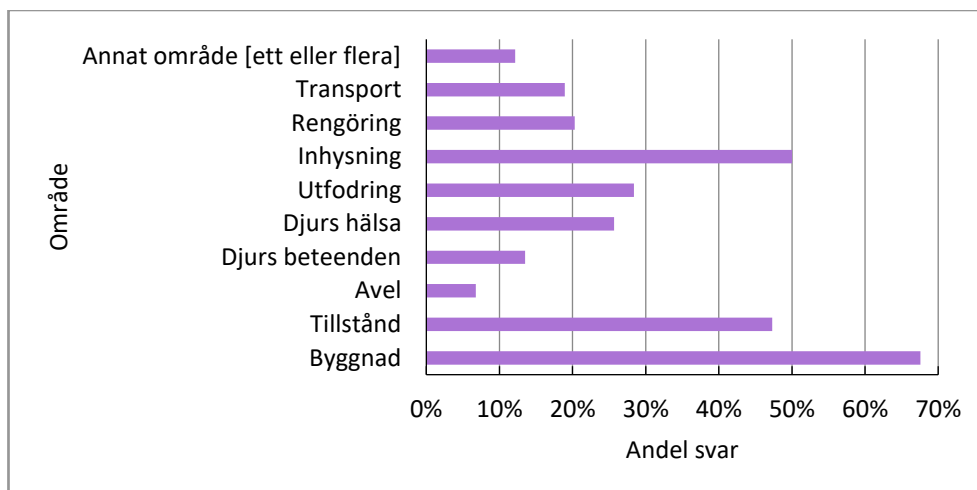

Figur 5. Sammanställda svar på frågorna om djurskyddshandläggarna håller med om olika påståenden gällande vad för form av rådgivning som får ges till djurägare (n=74).

Totalt 31 respondenter lämnade in frivilliga fritextsvar på sista frågan om de hade något ytterligare de ville berätta avseende rådgivning. Det förekom att handläggare tyckte det är viktigt att den rådgivning som de ger är tydlig och formuleras på ett sätt att det bara är ett exempel och inte ett krav eller ett beslut. I svaren specificerade några handläggare exempel på hur de formulerar sig såsom "Jag har sett andra har gjort..." eller "Man kan exempelvis göra så här..." och att de ska undvika "Gör så här...". Det förekom att handläggare påpekade att den rådgivning som de ger inte ska vara ett exempel på hur en brist ska åtgärdas utan ett möjligt tillvägagångssätt. Det förekom även att handläggare tyckte att det kan vara svårt att ge råd på ett sådant sätt så djurägare blir nöjda eller inte missuppfattar det.

4.3 Djurskyddshandläggarnas uppfattning av djurägares frågor som önskemål på rådgivning

Svaret på frågan inom vilka två områden djurskyddshandläggarna har uppfattat önskemål om rådgivning presenteras nedan (fig. 6). Störst andel (68 %) svarade ”Byggnad”, (50 %) svarade ”Inhysning” och (47 %) svarade ”Tillstånd”. Nio respondenter svarade ”Annat område [ett eller flera]” och lämnade svar i fritext (tab. 1).

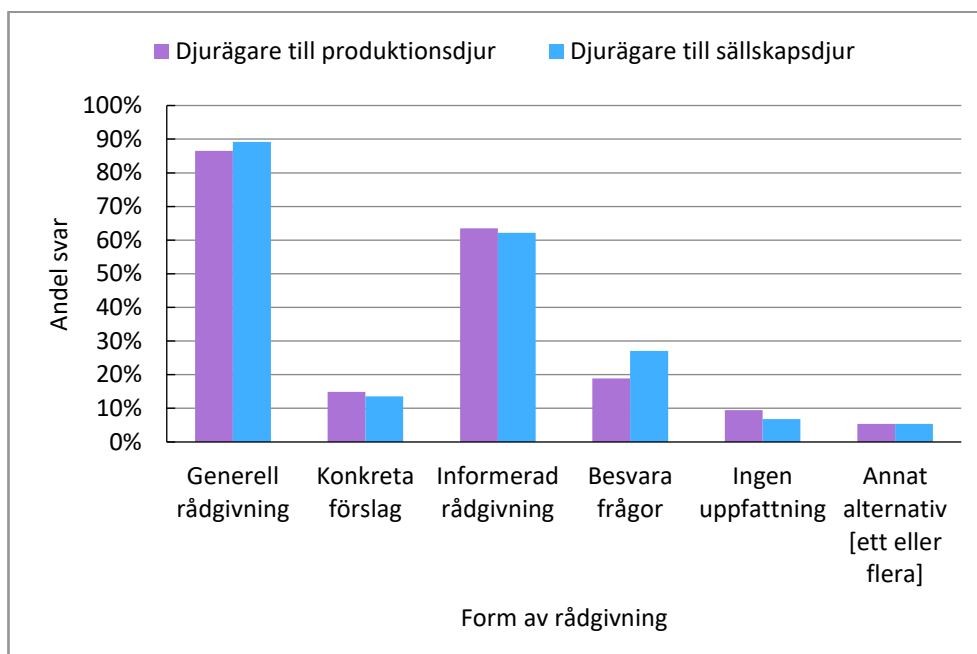
Figur 6. Fördelning av vilka områden djurskyddshandläggarna uppfattade önskemål om rådgivning vid frågor från djurägare (n=74).

Tabell 1. Anonyma fritextsvar från de som svarade på ”Annat område [ett eller flera]” (n=9), på frågan om vilka områden djurskyddshandläggarna uppfattade önskemål om rådgivning vid frågor från djurägare.

Fritextsvar från ”Annat område [ett eller flera]”.
Händer inom alla områden ovan.
Försöksprocedurer, nyttovägningar (se 7:10 DL), syften.
Lagar och regler.
En del frågar om råd/ber om information om saker som ej rör djurhållningen, till exempel ”anmälaren trakasserar mig, vad kan jag göra?” eller ”jag vill egentligen inte ens ha den här katten, vart kan jag vända mig för att omplacera den?”
Märkning, andra typer av kontroller Lst och andra kontrollmyndigheter utför.
Förvildade/hemlösa katter. Rastning hund. Förbjudna raser. Omplacering. Civilrättsligt. Kontrakt.
Ventilation häststall, stor okunskap.
Rådgivning kring länsstyrelsens handläggning eller syftet med föreskrifter.
Jag upplever inte ofta att de efterfrågar rådgivning men i många fall i samtal kan vara villiga att ta till sig information. Inte direkta frågor, men mer ett samtal där rådgivning kan ingå.

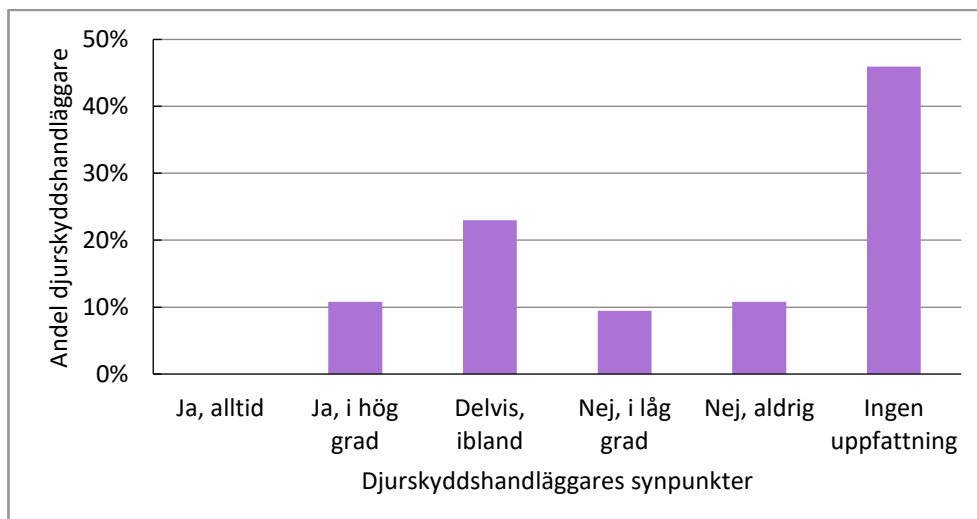
4.4 Djurskyddshandläggarnas form av rådgivning till djurägare

Nedan presenteras sammanställt diagram om vad för form av rådgivning djurskyddshandläggarna tycker är lämpligast att ge till djurägare av produktionsdjur och av sällskapsdjur (fig. 7). De flesta handläggare svarade att generell och informerad rådgivning är lämpligast. Fyra respondenter svarade ”Annat alternativ [ett eller flera]” och lämnade in ett fritextsvar. Två respondenter poängterade att det ska vara tydligt att det som sägs är råd och inte ett krav då djurhållaren får komma med en annan lösning. Ett av de övriga inlämnade svaren var att de inte hanterar djurslaget och det andra svaret innehöll inget exempel på annat alternativ.

Figur 7. Sammanställda svar på frågorna om vad för form av rådgivning djurskyddshandläggarna tycker är lämpligast att ge till djurägare av produktionsdjur (n=74) och djurägare av sällskapsdjur (n=74), vid frågor från djurägarna som handläggarna uppfattar som önskemål om rådgivning.

Djurskyddshandläggarna ombads sedan svara på om de har tenderat till att ge mer eller mindre råd beroende på om djurägaren har produktionsdjur eller sällskapsdjur (fig. 8). Av handläggarna svarade 46 % att de inte hade någon uppfattning. 23 % svarade att de delvis har tenderat till att ge mer eller mindre råd. Totalt 22 respondenter lämnade in frivilligt fritextsvar på ”Berätta gärna varför” (tab. 2). Totalt 15 av de inlämnade svaren innehöll en förklaring till varför.

Figur 8. Fördelning av om djurskyddshandläggarna uppfattar att de har haft en tendens till att ge mer eller mindre råd till djurägare av produktionsdjur eller av sällskapsdjur (n=74).

Tabell 2. Anonyma frivilliga fritextsvar från de som svarade på "Berätta gärna varför" (n=15 av 22), på frågan om djurskyddshandläggarna uppfattar att de har haft en tendens till att ge mer eller mindre råd till djurägare av produktionsdjur eller av sällskapsdjur.

Frivilliga fritextsvar från "Berätta gärna varför".

Känner mig mer säker när det gäller produktionsdjur. Djurägare med produktionsdjur lyssnar mer och tar till sig mer info än sällskapsdjursägare (min upplevelse).

Jag ger mer råd till djurägare med produktionsdjur eftersom det är mer mitt område.

Ingen skillnad.

Jag upplever att det oftast efterfrågas mer rådgivning och blir mer diskussioner kring väg framåt till förbättring med lantbrukare. Jag som handläggare har också mest kompetens på lantbruksdjur och häst. Hästägare efterfrågar inte så ofta rådgivning.

Beror helt på djurhållarens intresse av att själv hitta lösningar/diskutera lösningar under kontrollen.

För att det finns större erkända aktörer man kan hänvisa till för hjälp inom produktionsdjur, i större utsträckning så kopplar man in socialtjänsten för sällskapsdjur då det är olika typer av kunder mot produktionsdjur.

Gör bara offentlig kontroll på produktionsdjur, inte sällskapsdjur.

Beror helt på vad det gäller. Men också om det är ett område man har mer kunskap inom.

Jag förstår inte riktigt frågan. Om jag har tendens att ge mer eller mindre råd till ägare av produktionsdjur jämfört med sällskapsdjur? Nej, jag ger oftast mer råd till ägare av sällskapsdjur, de har generellt sämre koll på lagstiftningen och har färre organisationer att vända sig till för råd på andra håll.

Min kunskapsnivå är högre när det kommer till sällskapsdjur, hästar och exempelvis ventilation så då är det lättare att ge råd och vägledning.

Djurhållare som håller produktionsdjur har ofta en högre kunskap och erfarenhet av sitt djurslag jämfört med djurhållare som håller sällskapsdjur.

Djurägare av sällskapsdjur har oftare frågor, och om saker utanför lagstiftningen, samt mer benägna att få råd.

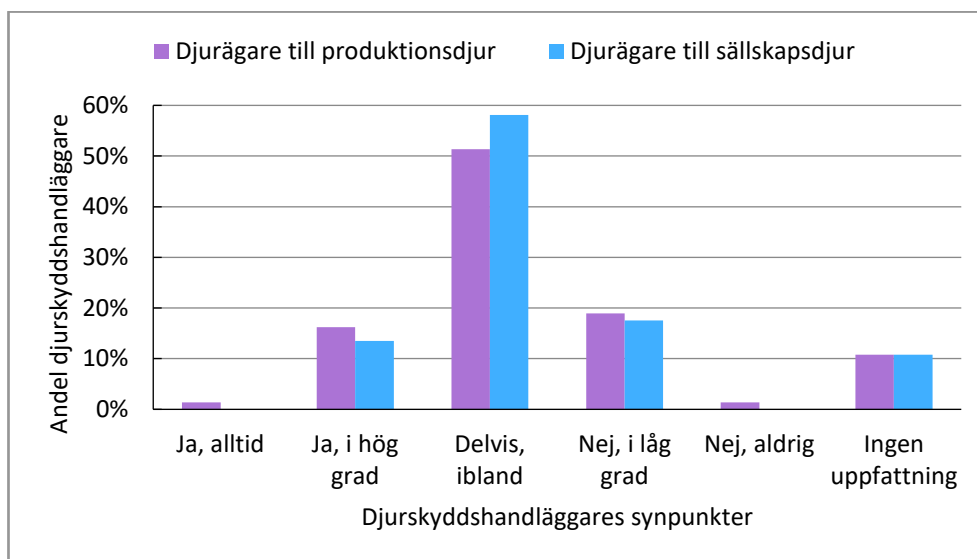
Jobbar inte med sällskapsdjur.

De som har produktionsdjur har ofta högre kunskap än en själv och bra koll på vilka lagar, förordningar och föreskrifter de ska följa. De samarbeta även ofta med egna produktionsrådgivare, veterinärer, andra lantbrukare och behöver inte lika mycket vägledning som människor med sällskapsdjur. Av de som har sällskapsdjur, är det väldigt få som har kunskap om djuret de äger och har sällan kontakt med rådgivningsföretag som kan hjälpa dem. De vet inte om vilka lagar och föreskrifter som finns eller vad vetenskapen säger. Av den anledningen ger jag mer råd till människor med sällskapsdjur, för att de behöver det.

Mer djurhållarens vilja av att få information som är avgörande i dialogen än vilket djurslag de har. Lantbrukare kan dock generellt ha ett större intresse av att ha en mer öppen dialog om deras verksamhet och vara mer öppna med vilka delar i lagstiftningen de vill veta mer om (tex transport regler till slakt, boxmått mm.).

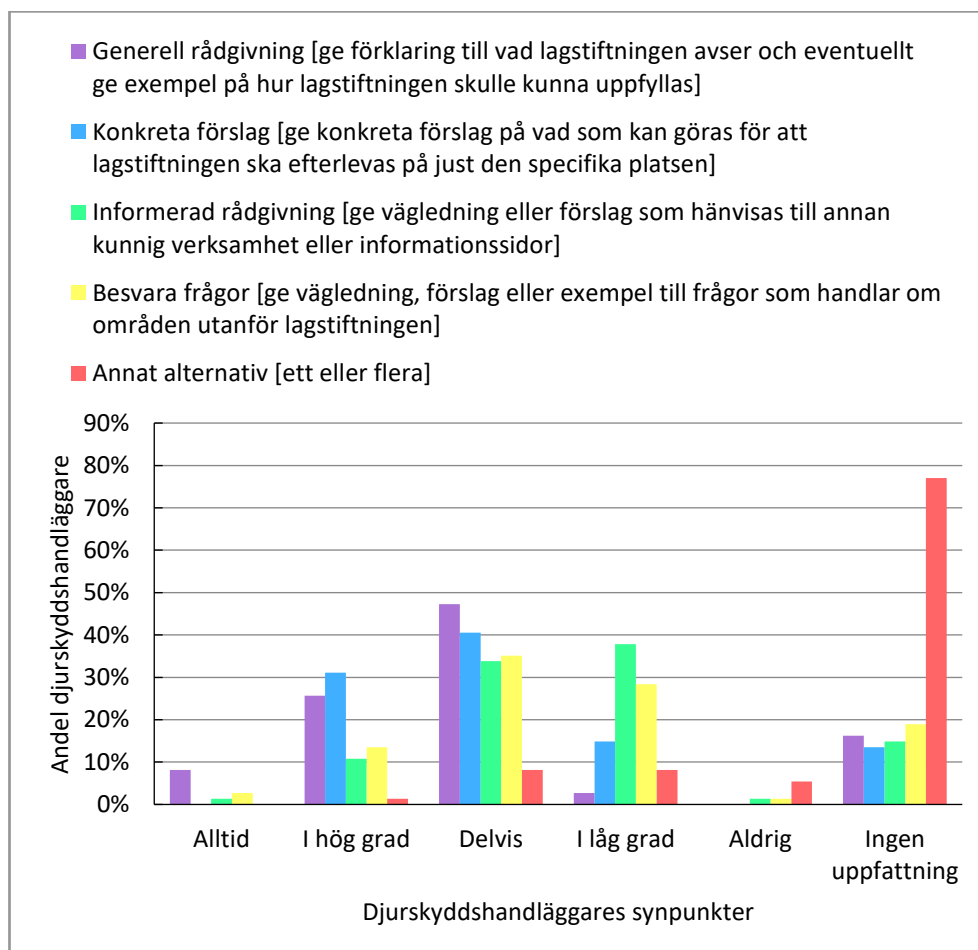
4.5 Djurskyddshandläggarnas uppfattning av djurägares förväntan på rådgivning

Nedan presenteras sammanställt diagram om djurskyddshandläggarna upplever att djurägare till produktionsdjur och till sällskapsdjur förväntar sig rådgivning i samband med en kontroll (fig. 9). Majoriteten av handläggarna upplevde att djurägarna delvis förväntar sig rådgivning.

Figur 9. Sammanställda svar på frågorna om djurskyddshandläggarna upplever att djurägare av produktionsdjur (n=74) och djurägare av sällskapsdjur (n=74) förväntar sig någon form av rådgivning i samband med en kontroll.

Därefter ombads handläggarna svara på vad för typ av rådgivning de upplever att djurägare till produktionsdjur förväntar sig och ange i vilken grad (fig. 10). De flesta handläggare ansåg att djurägarna förväntar sig delvis generell rådgivning och konkreta förslag. Av informerad rådgivning och besvara frågor hade de flesta handläggare angett delvis eller i en låg grad. De flesta handläggare ansåg även att generell rådgivning och konkreta förslag förväntas i en högre grad än informerad rådgivning och besvara frågor. 77 % av handläggarna hade inte fått en uppfattning om att djurägare förväntar sig någon annan typ av rådgivning. Åtta respondenter lämnade in frivilligt fritextsvar på "Berätta gärna vad" (tab. 3). Fem av svaren som lämnades in innehöll exempel på annan typ av förväntad rådgivning.

Figur 10. Fördelning av vad för typ av rådgivning och i vilken grad djurskyddshandläggarna upplever att djurägare av produktionsdjur förväntar sig i samband med en kontroll (n=74).

Tabell 3. Anonyma frivilliga fritextsvar från de som svarade på "Berätta gärna vad" (n=5 av 8), på frågan om vad för typ av rådgivning och i vilken grad djurskyddshandläggarna upplever att djurägare av produktionsdjur förväntar sig i samband med en kontroll.

Frivilliga fritextsvar från "Berätta gärna vad".

Vill gärna ha exempel på hur andra djurhållare har löst liknande problem.

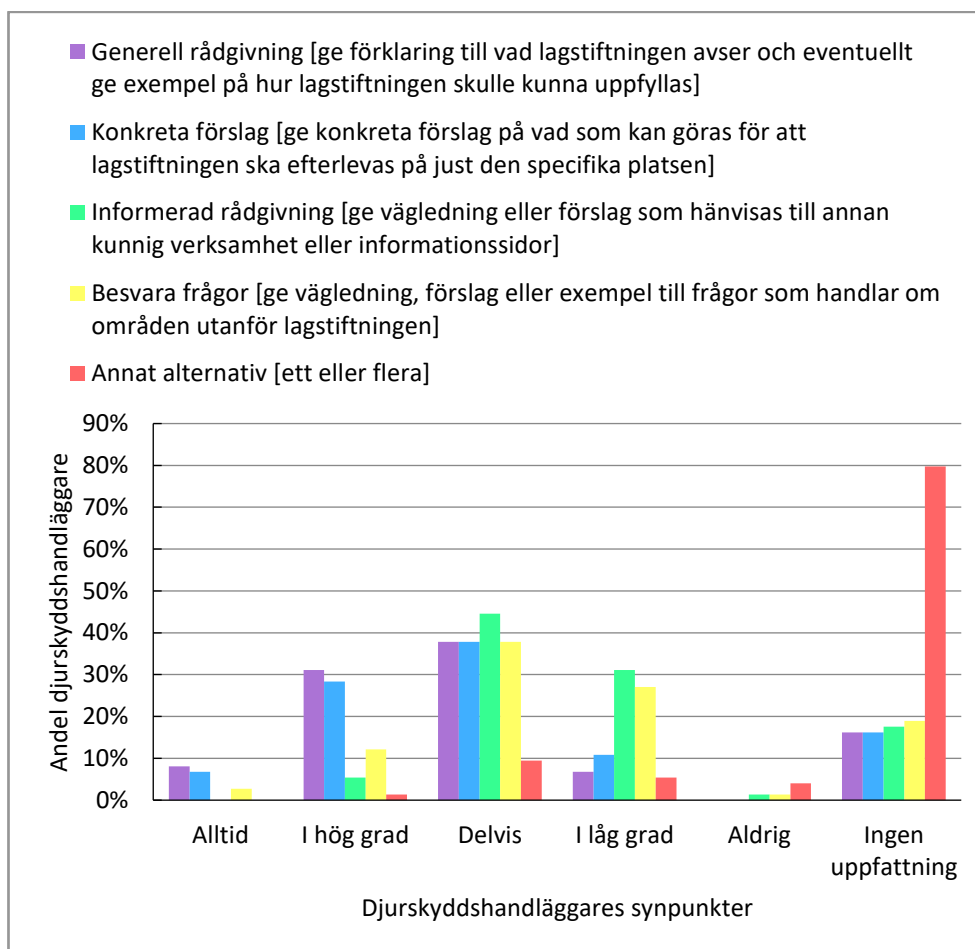
Veterinärmedicinska bedömningar.

Många vill ju veta vad som krävs för att det ska vara ok enligt lagen. Många brister är dock självklara och behövs inte räddas kring.

Rådgivning kring länsstyrelsens handläggning.

Många frågar om förprovning när de planerar att bygga.

Djurskyddshandläggarna ombads sedan svara på vad för typ av rådgivning de upplever att djurägare till sällskapsdjur förväntar sig och ange i vilken grad (fig. 11). De flesta handläggare ansåg att djurägarna förväntar sig delvis generell och informerad rådgivning samt konkreta förslag och besvara frågor. De flesta handläggare ansåg även att generell rådgivning och konkreta förslag förväntas i en högre grad än informerad rådgivning och besvara frågor. 80 % av handläggarna hade inte fått en uppfattning om att djurägare förväntar sig någon annan typ av rådgivning. Åtta respondenter lämnade in frivilligt fritextsvar på "Berätta gärna vad" (tab. 4). Två av svaren som lämnades in innehöll exempel på annan typ av förväntad rådgivning. Två av de övriga svaren var att djurägare av sällskapsdjur kan vara sämre insatta i kunskap jämfört med djurägare av produktionsdjur och att det då krävs mer rådgivning.

Figur 11. Fördelning av vad för typ av rådgivning och i vilken grad djurskyddshandläggarna upplever att djurägare av sällskapsdjur förväntar sig i samband med en kontroll (n=74).

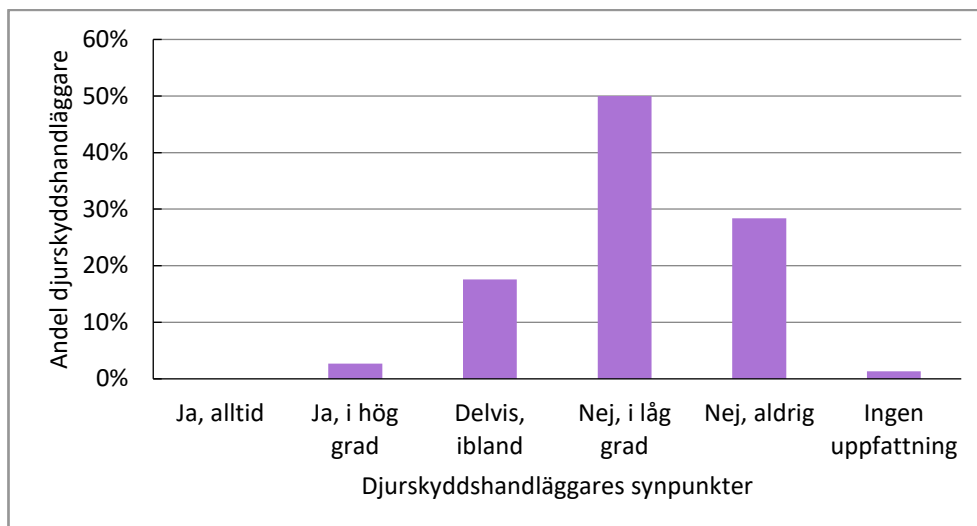
Tabell 4. Anonyma frivilliga fritextsvar från de som svarade på "Berätta gärna vad" (n=2 av 8), på frågan om vad för typ av rådgivning och i vilken grad djurskyddshandläggarna upplever att djurägare av sällskapsdjur förväntar sig i samband med en kontroll.

Frivilliga fritextsvar från "Berätta gärna vad".

Veterinärmedicinska bedömningar.

Kring länsstyrelsens handläggning.

Sedan ombads handläggarna svara på om de upplever att djurägarnas förväntan på råd i samband med en kontroll försvårar handläggningen (fig. 12). Av handläggarna svarade 50 % att de inte upplevde det, enbart i en låg grad. Endast 3 % svarade att de upplevde det i en hög grad. Åtta respondenter lämnade in frivilligt fritextsvar på "Berätta gärna varför" (tab. 5).

Figur 12. Fördelning av om djurskyddshandläggarna upplever att djurägarnas förväntan på rådgivning i samband med en kontroll i övrigt försvårar handläggningen av ärendet (n=74).

Tabell 5. Anonyma frivilliga fritextsvar från de som svarade på "Berätta gärna varför" (n=8), på frågan om djurskyddshandläggarna upplever att djurägarnas förväntan på rådgivning i samband med en kontroll i övrigt försvårar handläggningen av ärendet.

Frivilliga fritextsvar från "Berätta gärna varför".

Svår handläggning, sker inga åtgärder.

Möjligheten att hänvisa till ngn annan finns alltid.

Ser inget problem att förklara varför jag som myndighet inte ska ge specifik rådgivning.

Handläggningen avser ju att få till en förbättring, och rådgivningen är en användbar metod.

Ibland vill djurhållare ha svaret serverat för sig, men för att jag ska kunna bedöma deras lämplighet så behöver de försöka själva. Ibland vill de bara inte förstå och kräver konkreta förslag för att sedan kunna gå tillbaka och skylla på oss om det blir fel. Och fel kommer det bli om vi börjar ge rent konkreta lösningar åt dem, eftersom det är lätt att missförstå varandras förmågor och intensioner.

De vill att vi ska ge mer konkreta förslag än vad vi får. De tycker vi svarar för luddigt, och fastnar på detaljer så vi inte kan gå vidare i handläggningen.

Det kanske inte försvårar men det tar tid i anspråk som gör att handläggningen tar längre tid.

Vissa djurhållare vill att man ska säga exakt hur de ska lösa en brist/problem och kan bli irriterade när vi inte ger dem exakta instruktioner och råd. Bönder är dock generellt kreativa och löser problemen.

5. Diskussion

5.1 Internt bortfall och antal enkätsvar

Baserat på antalet djurskyddshandläggare som svarade på enkäten kan resultatet ge en indikation på vad de anser rådgivning innebär och hur mycket som får ges i samband med en djurskyddskontroll. Anledningar till att svarsfrekvensen inte var högre kan vara resursbrist på grund av handläggarnas ansträngda arbetssituation, eller att enkäten skickades ut då vissa djurskyddshandläggare hade semester, tjänstledigt eller inte längre arbetade som djurskyddshandläggare. En anledning till att 20 % av enkätutskicket inte levererades kan vara att mejllistan till handläggarna var två år gammal och därmed inte helt uppdaterad.

Ett internt bortfall på 1 % observerades på ett par frågor, och störst bortfall på 7 % var det på fråga 4. En anledning kan vara att svarsalternativet ”Produktionsdjur” föll bort vid första enkätutskicket och några respondenter uppmärksammade det. Det åtgärdades cirka 50 minuter efter att enkätutskicket gjorts, och några respondenter kan då redan ha hunnit svara. Detta kan ha påverkat resultatet så att det inte är helt korrekt. På de frivilliga frågorna var bortfallet större men de som svarade på frågorna bidrog med viktig information som kompletterade de obligatoriska frågorna.

5.1.1 Synpunkter på rådgivning

Anneberg *et al.* (2012) konstaterade att danska djurhållare tyckte att djurskyddskontroller, som utfördes på olika sätt, var orättvisa. Däremot begrepp i lagstiftning som innebär en tolkningsfråga medför att en bedömning måste göras där djurskyddskontrollanter förväntas använda sig av sunt förnuft (Veissier *et al.*, 2021). Dessutom påpekade Vääriskälä *et al.* (2020) att finska veterinärer som utför djurskyddskontroller har en tuff arbetsmiljö då de ska respektera djurhållarens rättigheter och skydda djuren mot onödigt lidande och smärta. I och med att lagstiftningen kan vara öppen för tolkning kan djurskyddshandläggare ha olika uppfattningar om rådgivning. Med hänsyn

till det och handläggares upplevda förväntningar från djurägare kan det påverka vad för rådgivningsform de anser är lämpligast.

Som tidigare nämnts har det länge pågått en del diskussioner kring hur mycket råd man som djurskyddshandläggare får ge, och i resultaten från en ännu opublicerad studie framkommer det att handläggarna har lite olika syn på detta (Lundmark Hedman *et al.*, opublicerad data). Övergripande visar denna enkätstudie att djurskyddshandläggarna har lite olika syn på vad för rådgivning som får ges och hur mycket, vilket överensstämmer med resultaten från Lundmark Hedman *et al.* (opublicerad data).

5.2 Inom vilka områden får djurskyddshandläggarna frågor av djurägare, som de uppfattar som önskemål om rådgivning?

Majoriteten av djurskyddshandläggarna angav att frågorna handlar om områden inom byggnad, inhysning och tillstånd. En anledning kan vara att det finns en okunskap bland djurägare inom områdena. I den här enkätstudien förekom det även att handläggare berättade att djurägarens eget intresse av att ha en dialog och att ta till sig den rådgivning som de får kan påverka handläggarnas tendens till att ge mer eller mindre råd. Några handläggare berättade också att djurägare av sällskapsdjur inte har ett lika stort intresse av rådgivning som djurägare av produktionsdjur. Det förekom också att handläggare angav att djurägare av sällskapsdjur hade mindre kännedom om djurens behov och lagstiftningen, samt att de har färre organisationer att vända sig till än djurägare av produktionsdjur. Detta ger en inblick, utifrån handläggarnas perspektiv, över djurägarnas intresse av rådgivning och kunskap vilket kan påverka deras vilja till att ställa frågor.

En annan anledning skulle kunna vara att djurägare har svårt att ha full kännedom om lagstiftningen eftersom det finns många bestämmelser inom flera olika områden. Lagstiftningens olika områden kan hittas hos Jordbruksverket (2024c). Ytterligare en anledning till varför frågor om byggnader och inhysning var vanliga kan vara att det är länsstyrelserna som fattar beslut i förprövningsärenden efter dem har fått en komplett ansökan enligt 5 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:12) om förprovning, senast ändrad genom SJVFS 2021:29, saknr L35, nedan förkortat L35. Länsstyrelserna utför även en besiktning för att kontrollera att åtgärden överensstämmer med förprövningsbeslutet (8 § L35).

Anneberg *et al.* (2012) drog en slutsats att om en djurhållare får möjlighet till en bättre förståelse och delaktighet för processen under djurskyddskontrollen samt en chans till reflektion kan det bidra till att upplevelsen av kontrollen förbättras. Väärikkälä *et al.* (2018) drog slutsatsen att om en handläggare skapar ett förtroende och håller en tydlig dialog av resultatet så kan djurskyddskontrollen uppfattas som mer positiv. Lundmark Hedman *et al.* (2022a) skrev i sin slutsats att djurhållare bör fundera på om deras inställning till djurskyddshandläggare påverkar handläggarens arbetsmiljö och om det påverkar i sin tur dialogen under kontrollen. Med hänsyn till slutsatserna finns det ett behov att reflektera kring djurägarens inställning, intresse av rådgivning och mottaglighet till en dialog och om det hänger ihop med vilken rådgivning handläggarna tycker blir lämpligast. Man kan också reflektera över om det skulle se annorlunda ut om djurägare hade en bredare och djupare förståelse för kontrollmyndigheternas djurskyddsarbete.

5.3 Hur gör djurskyddshandläggarna om de uppfattar frågor av djurägare som önskemål om rådgivning?

Anneberg *et al.* (2013) undersökte hur djurskyddskontrollanters syn eller metoder kan påverka djurskyddskontrollens resultat, genom data insamlat från oanmälda djurskyddskontroller på danska gårdar. Kontrollanterna påpekade att specifik rådgivning under en kontroll var förbjudet enligt lagstiftningen eftersom rådgivningen kunde användas emot kontrollanten om ett ärende sedan prövades i domstol (Anneberg *et al.*, 2013). De danska kontrollanterna var dock oense gällande om de får ge djurhållare information eller förklara vad lagstiftningen avser (Anneberg *et al.*, 2013). Hälften av mjölkbönderna fick inte några råd från handläggare inom den svenska offentliga kontrollen (Lundmark Hedman *et al.*, 2022a), och hälften av travhästränarna tyckte att handläggarna gav bra råd (Lundmark Hedman *et al.*, 2022b). I denna enkätstudie framkommer det att svenska djurskyddshandläggare anser, i störst omfattning, att både generell och informerad rådgivning är de lämpligaste formerna att ge till både djurägare av produktionsdjur och av sällskapsdjur. Generell rådgivning var definierad som att ge förklaring till vad lagstiftningen avser och eventuellt ge exempel på hur lagstiftningen skulle kunna uppfyllas. Informerad rådgivning var definierad som att ge vägledning eller förslag som hänvisas till annan kunnig aktör eller till informationssidor. Skillnaden mellan resultatet från Anneberg *et al.* (2013) och denna enkätstudie kan bero på att svenska djurskyddshandläggare ska enligt DL ge rådgivning och information och på annat sätt hjälpa djurägare att uppfylla sina skyldigheter enligt lagen,

föreskrifter och beslut. Därtill påpekade danska djurskyddskontrollanter att specifik rådgivning var förbjudet enligt lagstiftningen (Anneberg *et al.*, 2013). Detta visar att olika länders lagstiftning kan påverka hur djurskyddskontrollanter får utföra sitt djurskyddsarbete.

Därtill i resultatet framkom det att majoriteten av handläggarna instämde helt i att generell och informerad rådgivning får ges. Det kan vara en förklaring till att djurskyddshandläggarna ansåg generell och informerad rådgivning som de lämpligaste formerna.

5.4 Upplever djurskyddshandläggarna att djurägare förväntar sig rådgivning i samband med en kontroll?

Djurskyddshandläggarna upplevde att djurägare av produktionsdjur och av sällskapsdjur delvis förväntar sig rådgivning. Återigen förekom det i resultatet att handläggare berättade att djurägare av sällskapsdjur har en sämre kunskap, och djurägare av produktionsdjur är mer intresserade av att ha en dialog och ta emot rådgivning. Några anledningar till detta kan vara det som Lundmark Hedman *et al.* (2022a) konstaterade; svenska mjölkbönder följde lagstiftningen för att inte få avdrag på sitt EU-stöd, undvika att få brister vid den offentliga kontrollen, bidra till förtroendet av en svensk produktion eller för att de vill att sina djur ska må bra. En annan anledning kan vara det som en respondent i den sista frivilliga fritextfrågan skrev

”Jag vill bara förtydliga mina svar på vilken rådgivning människor med sällskapsdjur vill ha. Varför jag svarat "delvis" är för att djurhållare med sällskapsdjur ser sällan vår rådgivning som något positivt. De vet bäst själva vad deras djur mår bäst av och har tyvärr svårt att ta till sig annat än deras egna idéer. Men som jag sagt innan, är det de som har störst behov av rådgivning.” (Handläggare D, 2024-04-08).

Vidare upplevde handläggarna att djurägare av produktionsdjur och av sällskapsdjur till viss del förväntar sig såväl generell rådgivning som konkreta förslag. Handläggarna upplevde även att djurägare av sällskapsdjur till viss del förväntar sig informerad rådgivning och besvarande av frågor. Lundmark Hedman *et al.* (2022a, 2022b) fann att majoriteten av travhästränarna och hälften av mjölkbönderna förberedde sig inte inför en kontroll. Detta kan ge en indikation på att djurägare av sällskapsdjur förbereder sig i mindre utsträckning inför en kontroll, och möjligtvis varför djurägarna upplevs

förvänta sig mer rådgivningsformer. Därutöver hade majoriteten av handläggarna ingen uppfattning om att någon annan rådgivning förväntades. Djurägares högre förväntan på mer konkret rådgivning kan vara problematiskt eftersom majoriteten av handläggarna anser att generell och informerad rådgivning är det som får ges.

Anneberg *et al.* (2013) konstaterade att det är viktigt att öka medvetenheten om svårigheterna kring djurskyddskontroller och få en mer öppen diskussion om det. I den här enkätstudien framkom det att 50 % av djurskyddshandläggarna inte upplever att handläggningen försvåras av djurägares förväntan på råd, enbart i en låg grad, och 28 % av handläggarna har aldrig upplevt att handläggningen försvåras. Det är betryggande att en stor majoritet av handläggarna inte upplever att handläggningen försvåras. Det med hänsyn till 5 § i förvaltningslagen (2017:900) som säger att en myndighet ska vara saklig och opartisk och endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen, och med hänsyn till artikel 5 i EU:s kontrollförordning som säger att den offentliga kontrollen ska ske opartiskt och enhetligt och utan att det föreligger några intressekonflikter.

Däremot upplever finska veterinärer som utför djurskyddskontroller ofta sitt arbete som stressande och uttröttande bland annat på grund av hotfulla situationer, en ökad arbetstid och av att arbeta själv (Väärikkälä *et al.*, 2020). De hotfulla situationerna upplevdes främst vid en diskussion mellan veterinär och djurägare, därför är en god kommunikation viktig (Väärikkälä *et al.*, 2020). I denna enkätstudie framkom det av djurskyddshandläggare att en del djurägare kan bli frustrerade om de inte får veta exakt hur de ska åtgärda en brist. Det förekom även att handläggare angav att det är precis det som de inte får göra och att de tyckte att det kan vara svårt att ge rådgivning så djurägare blir nöjda. Detta kan bli problematiskt för handläggarna i Sverige på liknande sätt som för veterinärerna i Finland. Däremot har Jordbruksverket utfärdat vägledningar och bilagor som stöd vid handläggningen av djurskyddskontroller (Jordbruksverket, 2022; Jordbruksverket, 2024b). Därtill enligt Jordbruksverket (2024a), en nationell djurskyddsrapport, framkom det att det vanligaste hoten, våld och påverkansförsök emot djurskyddshandläggare var kopplade till ärenden med djurägare av sällskapsdjur. I denna enkätstudie förekom det att djurskyddshandläggare upplever djurägare av sällskapsdjur som mindre tillmötesgående än djurägare av produktionsdjur, och att det kan vara en av förklaringarna till varför handläggare tenderar till att ge mer eller mindre råd. Detta kan också vara kopplat till att djurägare av sällskapsdjur inte på samma sätt får en planerad

kontroll som djurägare av produktionsdjur, samt det som nämnts ovan av Jordbruksverket (2024a).

5.5 Studiens vetenskapliga och praktiska sammanhang

Det finns en begränsad mängd vetenskapligt publicerade studier om ämnet kring djurskyddshandläggare och hur de upplever sin arbetssituation. Därutöver finns det ett fåtal svenska och utländska studier om djurhållares upplevelser av djurskyddskontrollerna. Studierna kan ge en uppfattning om hur djurhållare upplever kontrollerna och vad de anser som positivt och negativt. Det kan även bidra till vad djurskyddshandläggare behöver tänka på för att uppnå en positiv upplevelse och bra dialog med djurägare. Det ger också en bild över djurhållares kunskap om de olika kontrollerna och kontrollmyndigheternas djurskyddsarbete.

Däremot måste det tas i beaktande att djurskyddskontroller utförda i utlandet kan ha andra former av riktlinjer och lagstiftningar, samt att djurskyddskontrollanterna kan ha andra kontrollmetoder och annan utbildningsbakgrund. Olika kontrollmetoder kan ge en inblick på vad som fungerar i praktiken och inte. Veissier *et al.* (2021) lyfte fram att en del kontrollanter använde sig av egna kriterier utöver checklistorna som de hade för kontrollen. Främst på grund av att kontrollanterna ansåg att checklistorna enbart bidrog till att upptäcka djurplågeri och inte en bedömning av djurskyddet (Veissier *et al.*, 2021). Att länder kan ha andra former av riktlinjer och lagstiftningar kan bero på att de har olika förutsättningar eller ett annat djurskyddskontrollsystem. Lundmark Hedman *et al.* (2021) undersökte Sveriges och Norges djurskyddskontrollsystem och konstaterade att båda länderna har lagstiftningar utöver EU:s lagstiftning. Lundmark Hedman *et al.* (2021) påpekade också att Sverige och Norge följer EU:s lagstiftning men för att uppfylla bestämmelserna har de valt olika vägar. Trots att länder kan ha olika riktlinjer och lagstiftningar samt kontrollmetoder ska, som tidigare nämnts enligt artikel 1.2 och 5 i EU:s kontrollförordning, förordningen tillämpas på offentlig kontroll och kontrollen ska ske enhetligt och opartiskt och utan att det föreligger några intressekonflikter. Det innebär att medlemsländerna inom EU måste följa förordningen. Kraven på kontrollen har däremot medlemsländerna själva möjlighet att bestämma hur de ska tillämpas (Väärikälä *et al.*, 2020).

5.6 Studiens användbarhet och framtida forskning

För att upprätthålla ett gott djurskydd i Sverige finns det behov av att länsstyrelserna och djurskyddshandläggarna får utföra sitt djurskyddskontrollarbete. Vidare är det nödvändigt att de kan arbeta sakligt, opartiskt, enhetligt och utan intressekonflikter. Den här studien syftade till att ge information om vad för syn djurskyddshandläggare har på rådgivning, om det skiljer sig och i sådana fall varför. Studiens resultat visar att handläggarna har lite olika synpunkter och att djurägares förväntningar på råd kan försvåra handläggningen till att det sker en mindre trevlig dialog och tar längre tid. Beroende på handläggarnas kompetens och hur länge man arbetat som djurskyddshandläggare kan de möjligtvis uppfatta dialoger med djurägare olika.

Lundmark Hedman *et al.* (2022a) spekulerade kring att om en positiv inställning eller erfarenhet av en kontroll är korrelerad med en högre efterlevnad av lagen, kan det vara värt att förbättra djurhållarnas förväntningar och minska de negativa förutfattade meningarna rörande djurskyddskontroller. Framtida studier kan då med fördel fokusera på metoder för att öka kunskapen hos djurhållare och allmänheten om länsstyrelsernas och djurskyddshandläggarnas djurskyddsarbete. En bredare kunskap om djurskyddsarbetet kan ge en gynnsam kommunikation mellan djurägare och djurskyddshandläggare, samt minska förekomsten av ryktesspridning som i sin tur påverkar djurägares förväntningar och förutfattade meningar. Utöver detta är den information som framkommit i studien viktig för att få en uppfattning om djurskyddshandläggarnas upplevda arbetssituation och de förväntningar som de arbetar med. Exempel på intressanta frågeställningar för framtida forskning är:

- Hur upplever djurskyddshandläggarna att det är att utföra en djurskyddskontroll?
- Hur upplever djurskyddshandläggarna kommunikationen med djurägare?
- Upplever djurskyddshandläggarna att djurägare tar till sig den rådgivning/information som de får, för att åtgärda sina brister i sin djurhållning?

5.7 Studien i förhållande till etik och hållbarhet

5.7.1 Hållbarhetsaspekter

Shaholli *et al.* (2023) konstaterade att arbetsrelaterad stress kan resultera i en ekonomisk påfrestning för samhället och ligger nära kopplat till den anställdes arbetsmiljö. En långvarig exponering kan kopplas till en försämring av den mentala hälsan och leda till utmattning, utbrändhet, påverkad effektivitet och en olämplig attityd mot kollegor eller klienter (Shaholli *et al.*, 2023). Väärikkälä *et al.* (2020) konstaterade att djurskyddskontrollanter som utförde djurskyddskontroller ensamma ansåg det som obekvämt. De var dessutom oroliga för sin säkerhet då många av dem hade hamnat i hotfulla situationer (Väärikkälä *et al.*, 2020). Utifrån ett ekonomiskt perspektiv kan djurägares förväntningar, förutfattade meningar och ryktesspridning vara problematiskt för djurskyddshandläggarnas arbete och riskera att påverka handläggarnas hälsa.

Ducrot *et al.* (2024) påpekade att utmaningarna gällande klimatförändringar och säkerställning kring livsmedelssäkerhet är brådskande, samt att det finns ett ökat intresse för produktionsdjurens miljöpåverkan. Djurhållning av produktionsdjur medför stora miljöföroreningar och det begränsar både en effektiv och hållbar utveckling (Tan & Yin, 2017). För att förbättra djurhållningen behöver faktorer som djurmiljö, djurhållarnas arbetsbörda, ekonomiska kostnader, anpassningar för att förverkliga förbättringarna, hållbarhets- och multifaktoriellt perspektiv tas i beaktande (Ducrot *et al.*, 2024). Dessutom krävs det att politiken blir inblandad för att främja förändring (Ducrot *et al.*, 2024). Det skulle vara fördelaktigt, utifrån ett miljöperspektiv, om samhället och allmänheten utökade sin kunskap kring produktionsverksamheten och att djurhållare öppnar upp sig till samarbete och utveckling (Ducrot *et al.*, 2024).

Lundmark Hedman *et al.* (2021) påpekade att det svenska administrativa systemet kring kontrollmyndigheterna (Jordbruksverket, Livsmedelsverket och de 21 länsstyrelserna) kan riskera att orsaka en del svårigheter vid samarbete dessa emellan, vilket kan påverka enhetligheten. För att motverka detta har bland annat mer detaljerade vägledningar tagits fram av myndigheterna (Lundmark Hedman *et al.*, 2021). Ur ett socialt perspektiv ställer det ett större krav på att myndigheterna kan lita på varandra och ha ett gott samarbete. Anneberg *et al.* (2013) konstaterade att effektiviteten, rättvisan och acceptansen från allmänheten är beroende av djurskyddskontrollanternas prestation. Det är viktigt att människor har en

tillit till länsstyrelserna. Förloras den tilliten kan det ge negativa följder som till exempel djurskyddshandläggarna skulle kunna personligen må dåligt av. Därtill är ett gott samarbete mellan kontrollmyndigheter, djurskyddshandläggare och djurägare fördelaktigt för alla inblandade.

Utifrån ett hållbart perspektiv kan det vara fördelaktigt om djurägare var mer förstående gentemot djurskyddshandläggarnas arbete så att handläggarna kan lägga mer tid på kontrollarbete och mindre tid på konflikthantering. Om de svenska kontrollmyndigheterna inte får utföra sin myndighetsutövning som planerat påverkas djurskyddet i samhället negativt.

5.7.2 Etiska aspekter

Anneberg *et al.* (2013) poängterade att djurskyddskontrollanternas etiska problem kan vara lagstiftningen och kontrollmetoden. Exempelvis Veissier *et al.* (2021) fann att djurskyddskontrollanter tvivlade på om vissa bestämmelser i lagstiftningen bidrog till ett gott djurskydd. Som nämnt i inledningen ska handläggarna arbeta på ett opartiskt, sakligt och enhetligt sätt och utan intressekonflikter såväl underlätta för djurägare i form av information, rådgivning och på annat sätt. Hur kontrollanterna utför sitt djurskyddsarbete påverkar enskilda människors situationer (Anneberg *et al.*, 2013). I den här enkätstudien framkommer det att handläggarna har lite olika syn på vad för rådgivningsform som får ges. Det förekommer också att handläggare upplever att en del djurägare vill veta precis hur de ska åtgärda sina brister och att det ibland kan försvåra handläggningen till viss del. Som nämnt i inledningen, hur djurhållare upplever djurskyddskontrollerna och djurskyddskontrollanterna kan påverka deras inställning till dialogen. Djurägarna har ett stort inflytande på djurens liv. Därmed finns det anledning att diskutera i vilken utsträckning det är etiskt försvarbart att förväntningar på råd ska försvåra handläggningen när det får negativa konsekvenser på djurens välfärd och produktionen till samhället. Om djurägare undviker synsättet att handläggarna är där för att hitta brister är det möjligt att handläggningen och kommunikationen upplevs mer positiv.

5.8 Metodens för- och nackdelar

Datainsamling genom en webbaserad enkät var tidseffektivt och gjorde det möjligt att snabbt nå ut till nästan samtliga djurskyddshandläggare i Sverige vid ett och samma tillfälle. En annan fördel var att samtidigt som perioden för inlämning av enkätsvaren pågick fanns det tid till att arbeta med andra delar av studien. Enkäten var smidig och kunde kommas åt genom dator, surfplatta

eller mobil, vilket bidrog till att handläggarna kunde svara på enkäten på kontoret, under pendling eller på en annan plats. Genom uppmaning om att dela enkäten vidare till andra djurskyddshandläggare kan fler ha fått möjlighet att genomföra den. Fördelarna med att skapa enkäten i Netigate var att undersökningsplattformen var användarvänlig vid design av enkätfrågor, distribution, svara på enkäten och vid bearbetning av data. Nackdelarna var att arbetet försvårades av att plattformen emellanåt hakade upp sig vilket ledde till att enkätfrågor inte sparades korrekt, blev felplacerade, fick felaktiga inställningar eller att enkäten kraschade vid förhandsgranskning. Vid problematik kontaktades support och supporten åtgärdade problemet.

För att få in korrekt data som representerade respondenternas uppfattningar var det viktigt att enkäten var tydlig, rak på sak och att frågorna var formulerade så de bara kunde tolkas på ett sätt. Respondenterna gavs möjlighet i enkäten att frivilligt svara på följdfrågor för att komplettera sina enkätsvar och för att förse studien med ytterligare information. Eftersom följdfrågorna var frivilliga kan det lett till att de inlämnade svaren inte helt representerar det verkliga resultatet då alla respondenter inte svarade.

En nackdel med att använda enkätstudier som är en kvantitativ metod är att det inte finns möjlighet till att ställa förtydligande följdfrågor eller läsa av kroppsspråk på det sätt som intervjuer på plats kan möjliggöra. När enkäten skickades ut via Netigates e-postutskick fanns det risk att det kunde hamna i mottagarens skräppost eller inte kunnat nå mottagaren. Med den tid som var utsatt för insamlingsdata kunde en påminnelseenkät skickas ut datumet 2024-04-22. Som tidigare nämnts ingick en uppmaning om att dela enkäten vidare till andra djurskyddshandläggare, för att säkerställa att enkäten nåddes ut till så många djurskyddshandläggare som möjligt. Genom andra metoder som intervjuer i form av besök, digitalt eller samtal kan man säkerställa att man når fram till respondenten som därefter kan ta ställning till att delta eller inte.

Enkäten skickades ut till samtliga djurskyddshandläggare i Sverige och uppmanades att delas vidare till andra djurskyddshandläggare, som inte hade fått enkäten. Enkäten fick en svarsfrekvens på 35 % av enkätutskicket. De som inte genomförde enkäten kan ha saknat åsikt, haft tidsbrist och sedan glömt av enkäten eller känt att ämnet inte berörde dem i form av att de inte utför kontroller, men anledningarna är osäkra.

5.9 Litteraturens för- och nackdelar

I arbetet refererades det till 15 vetenskapliga artiklar, sex författningar, två vägledande dokument/webbsida från Jordbruksverket, två andra webbsidor från Jordbruksverket, två nationella djurskyddsrapporter och en ännu opublicerad vetenskaplig artikel. En nackdel med litteraturen är att det finns en begränsad tillgång av artiklar i dagsläget om svenskt djurskydd och djurskyddsarbete. I det här arbetet användes bland annat en fransk studie (Veissier *et al.*, 2021) om både djurhållares och djurskyddskontrollanters uppfattning om djurskyddskontrollen. Den specifika fördelen med artikeln är att det kan ge en inblick på vad för utmaningar djurskyddskontrollanter kan uppleva vid utförandet av en djurskyddskontroll, exempelvis kring dialog med djurhållare eller kontrollantens egna etiska synsätt på lagstiftningen och kontrollmetoden. Däremot måste man passa sig för att generalisera mellan länder då lagstiftningen kan skilja sig åt, vilket kan stödjas av Lundmark Hedman *et al.* (2021) som undersökte Sveriges och Norges djurskyddskontrollsystem. En fördel är att det finns två svenska vetenskapliga artiklar om djurhållares uppfattningar om olika typer av djurskyddskontroller. Dessa artiklar ger en bild av svenska djurhållares åsikter om det svenska djurskyddet, dock väldigt lite om rådgivning. Därtill fanns samtidigt som arbetet skrevs en ännu opublicerad studie om svenska djurskyddshandläggares uppfattningar om djurskyddskontroller ur flera aspekter, som bland annat mina handledare arbetar med. Att ge en inblick i hur länsstyrelserna och djurskyddshandläggarna arbetar genom lagstiftningar, rapporter, vägledningar och bilagor är en fördel eftersom det är de dokument som de själva använder sig av.

6. Slutsats

Studien visar att som djurskyddshandläggare kan det vara svårt att ge rådgivning till djurägare så att de blir nöjda, eftersom en del djurägare vill veta precis hur de ska åtgärda en brist och så exakta råd anser de flesta handläggare att de inte får ge. Djurskyddshandläggarna är dock eniga om att vissa former av rådgivning får ges och majoriteten anser att generell och informerad rådgivning är de lämpligaste formerna av rådgivning som får ges till ägare av både produktionsdjur och sällskapsdjur. Djurägarnas kunskap och intresse av rådgivning kan påverka deras vilja till att ställa frågor, hur handläggarna hanterar dialogen eller hur handläggarna uppfattar djurägarnas önskemål om rådgivning vid frågor. Handläggarna upplevde dock inte att djurägarnas förväntningar på rådgivning riskerar att försvåra kontrollarbetet i någon större utsträckning.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Djurskyddslagstiftningen i Sverige syftar till att djur ska ha ett gott djurskydd, en god djurvälstånd och hanteras med respekt. En god djurvälstånd innebär att djur ska må bra fysiskt och psykiskt. Ansvar för att djuren har det bra ligger på den som äger, hanterar eller sköter djur. I Sverige kontrollerar länsstyrelserna att djurskyddslagstiftningen följs genom att utföra djurskyddskontroller hos djurägarna. Djurskyddskontrollerna kan vara oanmälda eller föränsmälda beroende på om kontrollen sker rutinmässigt eller om det finns skäl till att misstänka att lagstiftningen inte följs. Upptäcks det brister i djurskyddet under en kontroll uppmanas djurägaren att åtgärda bristerna. Om bristerna kvarstår, eller om de redan vid första besöket är mycket allvarliga, kan länsstyrelserna besluta om ett föreläggande och i värsta fall kan det leda till djurförbud eller omhändertagande av djur.

Intresset för djurskydd och djurs välfärd ökar i samhället. Det kan finnas förutfattade meningar om kontrollmyndigheternas hantering av djurskyddsärenden som kan tendera till ryktesspridning mellan djurägare. Djurskydd är ett ämne där det ofta finns olika åsikter om vad som är tillåtet och inte, samt väcker mycket känslor. Djurägares förutfattade meningar och förväntningar kan påverka djurskyddsarbetet och hur djurskyddshandläggare hanterar ärenden genom dialoger med djurägare.

Syftet med den här studien var att undersöka djurskyddshandläggares syn på hur mycket rådgivning som de anser får ges till djurägare i samband med en kontroll, om det skiljer sig och i sådana fall varför. Det gjordes genom att skicka ut en enkät till samtliga djurskyddshandläggare på länsstyrelserna i Sverige. Frågorna handlade huvudsakligen om handläggarnas synpunkter gällande vad de anser om rådgivning, hur de hanterar rådgivningen och hur de uppfattar djurägares förväntan på råd. Djurskyddshandläggarna som svarade var överens om att någon form av rådgivning får ges till djurägare. En stor majoritet höll med om att generell och informerad rådgivning är det som är lämpligast att ge såväl till djurägare av produktionsdjur som av sällskapsdjur. Generell rådgivning var definierad som att ge förklaring till vad lagstiftningen avser och eventuellt ge exempel på hur lagstiftningen skulle

kunna uppfyllas. Informerad rådgivning var definierad som att ge vägledning eller förslag som hänvisar till annan kunnig aktör eller informationssidor. Djurägare av produktionsdjur och av sällskapsdjur tycks enligt djurskyddshandläggarna delvis förvänta sig råd och rådgivningsformer som generell rådgivning eller som konkreta förslag. Dessutom uppfattade handläggarna att djurägare av sällskapsdjur även tycks förvänta sig informerad rådgivning och besvarande av frågor.

I enkäten svarade djurskyddshandläggarna även att områden som byggnad, inhysning och tillstånd är områden där de uppfattat önskemål om rådgivning som störst vid frågor från djurägare. Enligt resultatet upplevde dock handläggarna att handläggningen inte försvåras i någon större grad med anledning av djurägarnas förväntning på rådgivning. Det som främst kan försvåra är att det kan bli en mindre trevlig dialog och en förlängd handläggningstid. Framtida forskning kan med fördel fokusera på metoder för att öka allmänhetens kunskap om kontrollmyndigheternas djurskyddsarbete, samt metoder för att ge en gynnsam kommunikation mellan djurägare och djurskyddshandläggare.

Tack

Jag vill tacka mina handledare Lotta Berg och Frida Lundmark Hedman som bidrog med synpunkter, vägledning och feedback genom mitt arbete. Självklart vill jag även tacka alla djurskyddshandläggare som tog sig tiden att svara på enkätundersökningen. Slutligen vill jag tacka externa personer och mina kursare som jag fått motivation av och fått dela funderingar, frustration och glädje med under arbetets gång.

Referenser

- Anneberg, I., Vaarst, M. & Sandøe, P. 2013. To inspect, to motivate — or to do both? A dilemma for on-farm inspection of animal welfare. *Animal Welfare*. 22, 185-184.
- Anneberg, I., Vaarst, M. & Sørensen, J.T. 2012. The experience of animal welfare inspections as perceived by Danish livestock farmers: A qualitative research approach. *Livestock Science*. 147, 49–58.
- Byrd, E., Widmar, N.O. & Fulton, J. 2017. Of Fur, Feather, and Fin: Human's Use and Concern for Non-Human Species. *Animals*. 7, 22.
- Coleman, G. 2018. Public animal welfare discussions and outlooks in Australia. *Animal Frontiers*. 8, 14–19.
- Coleman, G.J., Hemsworth, P.H., Hemsworth, L.M., Munoz, C.A. & Rice, M. 2022. Differences in public and producer attitudes toward animal welfare in the red meat industries. *Frontiers in Psychology*. 13, 875221.
- Djurskyddsförordning (2019:66).
- Djurskyddslag (2018:1192).
- Ducrot, C., Barrio, M.B., Boissy, A., Charrier, F., Even, S., Mormède, P., Petit, S., Pinard-van der laan, M.-H., Schelcher, F., Casabianca, F., Ducos, A., Foucras, G., Guatteo, R., Peyraud, J.-L., Vayssier-Taussat, M., Veysset, P., Friggens, N.C. & Fernandez, X. 2024. Animal board invited review: Improving animal health and welfare in the transition of livestock farming systems: Towards social acceptability and sustainability. *Animal*. 18, 101100.
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG)

nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

Förvaltningslag (2017:900).

Jordbruksverket. 2023a-04-25. Nationell djurskyddsrapport 2022. Jönköping: Jordbruksverket.

Jordbruksverket. 2024a-05-13. Nationell djurskyddsrapport 2023. Jönköping: Jordbruksverket.

Jordbruksverket. 2022-12-13. Vägledning för offentlig djurskyddskontroll. Dnr 5.2.17-21134/2022.

Jordbruksverket. 2023b. <https://jordbruksverket.se/djur/djurskydd-smittskydd-djurhalsa-och-folkhalsa/djurskyddet-i-sverige>, använd 2024-04-01.

Jordbruksverket. 2024b. <https://jordbruksverket.se/kontroller-och-tillsyn/djurskydd-djurhalsa-och-djurhallares-hantering-av-lakemedel-pa-garden/vagledning-och-checklistor-for-kontroll-av-djurskydd>, använd 2024-05-09.

Jordbruksverket. 2024c. <https://jordbruksverket.se/djur/personal-inom-djurens-halso--och-sjukvard/veterinara-forfattningshandboken#h-LDjurskydd>, använd 2024-05-10.

Lundmark Hedman, F. *et al.* Opublicerad data.

Lundmark Hedman, F., Rodriguez Ewerlöf, I., Frössling, J. & Berg, C. 2022a. Swedish dairy farmers' perceptions of animal welfare inspections. *Frontiers in Animal Science*. 3, 1079457.

Lundmark Hedman, F., Rodriguez Ewerlöf, I., Frössling, J. & Berg, C. 2022b. Swedish Trotting Horse Trainers' Perceptions of Animal Welfare Inspections from Public and Private Actors. *Animals*. 12, 1441.

Lundmark Hedman, F., Veggeland, F., Vågsholm, I. & Berg, C. 2021. Managing Animal Welfare in Food Governance in Norway and Sweden: Challenges in Implementation and Coordination. *Animals*. 11, 1899.

Shaholli, D., Mantione, G. & La Torre, G. 2023. Work-related stress costs assessment: a narrative review. *La Clinica Terapeutica*. 174, 456–460.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om förprovning (SJVFS 2019:12), saknr L35.

Statens jordbruksverks föreskrifter om offentlig kontroll på djurskyddsområdet (SJVFS 2022:13), saknr L44.

Tan, B. & Yin, Y. 2017. Environmental Sustainability Analysis and Nutritional Strategies of Animal Production in China. *Annual Review of Animal Biosciences*. 5, 171-184.

Veissier, I., Miele, M. & Mounier, L. 2021. Animal welfare official inspections: farmers and inspectors shared concerns. *Animal*. 15, 100038.

Väärikkälä, S., Artukka, S-M., Hänninen, L. & Nevas, M. 2018. Finnish cattle and pig farmers' perceptions of animal welfare inspections. *Animal Welfare*. 27, 369–377.

Väärikkälä, S., Hänninen, L. & Nevas, M. 2020. Veterinarians Experience Animal Welfare Control Work as Stressful. *Frontiers in veterinary science*. 7, 77.

Wawrzyniak, D. 2023. Review: Animal husbandry and sustainable agriculture: is animal welfare (only) an issue of sustainability of agricultural production or a separate issue on its own?. *Animal*. 17, 100880.

Bilaga 1

Enkätens utformning

Detta skärmbild visar hur enkätens e-postutskick till respondenterna var utformad.

På första sidan i enkäten Villkor & Samtycke presenterades enbart rubriken och texten från dokumentet (se bilaga 2). Därtill längre ner stod det: ”Jag samtycker till att delta i detta studentarbete och till att SLU behandlar personuppgifter om mig på det sätt som förklaras i denna text, inklusive känsliga uppgifter om jag lämnar sådana.”. Vid slutet av sidan fanns det två kryssrutor (Ja/Nej) för respondenterna att lämna ett samtycke till villkoren.

Vid acceptering av villkoren kunde deltagarna ta sig vidare till enkätfrågorna. De presenteras på följande sidor.

1. av 21

Vad identifierar du dig som?

- Kvinna
- Man
- Annat
- Vill inte ange

2. av 21

Hur många år har du arbetat som djurskyddshandläggare?

- 0-5
- 6-10
- 11-15
- Mer än 15 år

3. av 21

Vilken länsstyrelse arbetar du på just nu?

- Blekinge
- Dalarna
- Gotland
- Gävleborg
- Halland
- Jämtland
- Jönköping
- Kalmar
- Kronoberg
- Norrbotten
- Skåne
- Stockholm
- Södermanland
- Uppsala
- Värmland
- Västerbotten
- Västernorrland
- Västmanland
- Västra Götaland
- Örebro
- Östergötland

4. av 21

Vad för typ av djurhållningar kontrollerar du i störst omfattning?

Kryssa i två alternativ.

- Häst
- Hund och Katt
- Övriga sällskapsdjur
- Pälsdjur
- Försöksdjur
- Djurparksdjur
- Cirkusdjur
- Vilt i hägn
- Produktionsdjur

5. av 21

Vad definierar du som rådgivning?

6. av 21

Med rådgivning menar man att det finns olika former: (alla behöver inte tillämpas)

Generell rådgivning [ge förklaring till vad lagstiftningen avser och eventuellt ge exempel på hur lagstiftningen skulle kunna uppfyllas].

Konkreta förslag [ge konkreta förslag på vad som kan göras för att lagstiftningen ska efterlevas på just den specifika platsen].

Informerad rådgivning [ge vägledning eller förslag som hänvisas till annan kunnig verksamhet eller informationssidor].

Besvara frågor [ge vägledning, förslag eller exempel till frågor som handlar om områden utanför lagstiftningen].

Håller du med påståendet?

"Jag anser att vid en kontroll, får det ges någon form av rådgivning till djurägare"

- Håller med helt
- Håller med i hög grad
- Håller med delvis
- Håller med i låg grad
- Håller inte med alls
- Ingen uppfattning

7. av 21

Håller du med påståendet?

"Jag anser att generell rådgivning [ge förklaring till vad lagstiftningen avser och eventuellt ge exempel på hur lagstiftningen skulle kunna uppfyllas] får ges till djurägare"

- Håller med helt
- Håller med i hög grad
- Håller med delvis
- Håller med i låg grad
- Håller inte med alls
- Ingen uppfattning

8. av 21

Håller du med påståendet?

"Jag anser att konkreta förslag [ge konkreta förslag på vad som kan göras för att lagstiftningen ska efterlevas på just den specifika platsen] får ges till djurägare"

- Håller med helt
- Håller med i hög grad
- Håller med delvis
- Håller med i låg grad
- Håller inte med alls
- Ingen uppfattning

9. av 21

Håller du med påståendet?

"Jag anser att informerad rådgivning [ge vägledning eller förslag som hänvisas till annan kunnig verksamhet eller informationssidor] får ges till djurägare"

- Håller med helt
- Håller med i hög grad
- Håller med delvis
- Håller med i låg grad
- Håller inte med alls
- Ingen uppfattning

10. av 21

Håller du med påståendet?

"Jag anser att rådgivning i form av att besvara frågor [ge vägledning, förslag eller exempel till frågor som handlar om områden utanför lagstiftningen] får ges till djurägare"

- Håller med helt
- Håller med i hög grad
- Håller med delvis
- Håller med i låg grad
- Håller inte med alls
- Ingen uppfattning

11. av 21

Frågor som du får av djurägare, som du uppfattar som önskemål om rådgivning.

Vad för områden handlar de om? Kryssa i två alternativ.

- Byggnad
- Tillstånd
- Avel
- Djurs beteenden
- Djurs hälsa
- Utfodring
- Inhysning
- Rengöring
- Transport
- Annat område [ett eller flera] _____

12. av 21

Frågor som du får av djurägare till produktionsdjur, som du uppfattar som önskemål om rådgivning.

Vilket/vilka av följande alternativ gällande rådgivning tycker du blir då lämpligast att ge generellt?

- Generell rådgivning [ge förklaring till vad lagstiftningen avser och eventuellt ge exempel på hur lagstiftningen skulle kunna uppfyllas]
- Konkreta förslag [ge konkreta förslag på vad som kan göras för att lagstiftningen ska efterlevas på just den specifika platsen]
- Informerad rådgivning [ge vägledning eller förslag som hänvisas till annan kunnig verksamhet eller informationssidor]
- Besvara frågor [ge vägledning, förslag eller exempel till frågor som handlar om områden utanför lagstiftningen]
- Ingen uppfattning
- Annat alternativ [ett eller flera] _____

13. av 21

Frågor som du får av djurägare till sällskapsdjur, som du uppfattar som önskemål om rådgivning.

Vilket/vilka av följande alternativ gällande rådgivning tycker du blir då lämpligast att ge generellt?

- Generell rådgivning [ge förklaring till vad lagstiftningen avser och eventuellt ge exempel på hur lagstiftningen skulle kunna uppfyllas]
- Konkreta förslag [ge konkreta förslag på vad som kan göras för att lagstiftningen ska efterlevas på just den specifika platsen]
- Informerad rådgivning [ge vägledning eller förslag som hänvisas till annan kunnig verksamhet eller informationssidor]
- Besvara frågor [ge vägledning, förslag eller exempel till frågor som handlar om områden utanför lagstiftningen]
- Ingen uppfattning
- Annat alternativ [ett eller flera] _____

14. av 21

Har du en viss tendens till att ge mer eller mindre råd, till djurägare av produktionsdjur eller av sällskapsdjur?

- Ja, alltid
- Ja, i hög grad
- Delvis, ibland
- Nej, i låg grad
- Nej, aldrig
- Ingen uppfattning

Berätta gärna varför.

15. av 21

Upplever du att djurägare, till produktionsdjur, förväntar sig någon form av rådgivning i samband med en kontroll?

- Ja, alltid
- Ja, i hög grad
- Delvis, ibland
- Nej, i låg grad
- Nej, aldrig
- Ingen uppfattning

16. av 21

Vad för typ av rådgivning upplever du att djurägare, till produktionsdjur, förväntar sig i samband med en kontroll?

	Alltid	I hög grad	Delvis	I låg grad	Aldrig	Ingen uppfattning
Generell rådgivning [ge förklaring till vad lagstiftningen avser och eventuellt ge exempel på hur lagstiftningen skulle kunna uppfyllas]	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konkreta förslag [ge konkreta förslag på vad som kan göras för att lagstiftningen ska efterlevas på just den specifika platsen]	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informerad rådgivning [ge vägledning eller förslag som hänvisas till annan kunnig verksamhet eller informationssidor]	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besvara frågor [ge vägledning, förslag eller exempel till frågor som handlar om områden utanför lagstiftningen]	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annat alternativ [ett eller flera]	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Om du kryssade i annat än (Ingen uppfattning) på Annat alternativ [ett eller flera].
Berätta gärna vad.

17. av 21

Upplever du att djurägare, till sällskapsdjur, förväntar sig någon form av rådgivning i samband med en kontroll?

- Ja, alltid
- Ja, i hög grad
- Delvis, ibland
- Nej, i låg grad
- Nej, aldrig
- Ingen uppfattning

18. av 21

Vad för typ av rådgivning upplever du att djurägare, till sällskapsdjur, förväntar sig i samband med en kontroll?

	Alltid	I hög grad	Delvis	I låg grad	Aldrig	Ingen uppfattning
Generell rådgivning [ge förklaring till vad lagstiftningen avser och eventuellt ge exempel på hur lagstiftningen skulle kunna uppfyllas]	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konkreta förslag [ge konkreta förslag på vad som kan göras för att lagstiftningen ska efterlevas på just den specifika platsen]	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informerad rådgivning [ge vägledning eller förslag som hänvisas till annan kunnig verksamhet eller informationssidor]	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besvara frågor [ge vägledning, förslag eller exempel till frågor som handlar om områden utanför lagstiftningen]	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annat alternativ [ett eller flera]	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Om du kryssade i annat än (Ingen uppfattning) på Annat alternativ [ett eller flera]. Berätta gärna vad.

19. av 21

Upplever du att djurägarnas förväntan på rådgivning i samband av en kontroll, i övrigt försvårar din handläggning av ärendet?

- Ja, alltid
- Ja, i hög grad
- Delvis, ibland
- Nej, i låg grad
- Nej, aldrig
- Ingen uppfattning

Berätta gärna varför.

20. av 21

Är det något ytterligare du vill berätta med avseende på rådgivning som djurskyddshandläggare?

21. av 21

Stort tack för din medverkan!

Klicka på rutan för att lämna in dina svar.

- Lämna in svar

Bilaga 2

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institution Husdjurens miljö och hälsa

SAMTYCKE OCH INFORMATION

2024-04-02

Samtycke och information för deltagande och personuppgiftsbehandling i studentarbete vid SLU

När du samtycker till att delta i studentarbete [Hur mycket rådgivning anser djurskyddshandläggare att de får ge?] innebär det att Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) behandlar dina personuppgifter (d.v.s. namn, telefonnummer, e-postadress o.dyl.). Att ge SLU ditt samtycke är helt frivilligt, men om du inte samtycker till att dina personuppgifter behandlas kan du inte delta i studentarbetet. Denna blankett syftar till att ge dig all information som behövs för att du ska kunna ta ställning till om du vill ge ditt samtycke till att delta i studentarbetet och till att SLU hanterar dina personuppgifter.

Behandlingen av dina personuppgifter sker med stöd av den rättsliga grunden samtycke. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak, vilket dock inte påverkar den behandling som skett innan återkallandet. SLU är ansvarigt för behandlingen av dina personuppgifter, och du når SLU:s dataskyddsombud på dataskydd@slu.se. Din kontaktperson för detta arbete är student [Elvira Wallander, ewvr0002@stud.slu.se]. Du kan också kontakta handledaren [Lotta Berg, lotta.berg@slu.se].

Vi samlar in följande uppgifter om dig: Typ av djurslag vid kontroll som du handlägger, vilket kön du identifierar dig som, antal tjänsteöringsår och arbetsplats (arbetsplatsen kommer inte finnas med i presentationen av data från studien, uppgiften är för att få en uppfattning om den geografiska spridningen av svaren). Ändamålet med behandlingen av dina personuppgifter är att SLU:s student ska kunna genomföra sitt studentarbete [Hur mycket rådgivning anser djurskyddshandläggare att de får ge?] med god vetenskaplig kvalitet. Dina personuppgifter kommer inte att överföras till andra organisationer eller företag utanför SLU.

Dina personuppgifter kommer att lagras till dess studentarbetet godkänts och betyget har registrerats i SLU:s studieregister. Uppgifterna kommer därefter att gallras. Uppgifterna kommer att hanteras så att inga obehöriga kan ta del av dem.

Om du vill läsa mer om hur SLU behandlar personuppgifter och om dina rättigheter kan du hitta den informationen på www.slu.se/personuppgifter. Du har enligt lag rätt att under vissa omständigheter få dina uppgifter raderade, rättade, begränsade och att få tillgång till de personuppgifter som behandlas, samt rätt att

invända mot behandlingen.

Om du har synpunkter kan du kontakta dataskyddsombudet på dataskydd@slu.se.
Du kan vända dig med klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, imy@imy.se.
Du kan läsa mer om Integritetsskyddsmyndighetens tillsyn på <http://www.imy.se/>.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.